

WORKING PAPER

5-03

De economische effecten van diverse modaliteiten van energieheffingen in België

**Federaal
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

Kunstlaan 47-49

B-1000 Brussel

Tel.: (02)507.73.11

Fax: (02)507.73.73

E-mail: contact@plan.be

URL: <http://www.plan.be>

F. Bossier,
F. Vanhorebeek

Februari 2003

**De economische
effecten van diverse
modaliteiten van
energieheffingen
in België**

F. Bossier,
F. Vanhorebeek

Februari 2003

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut.

Het FPB voert beleidsrelevant onderzoek uit op economisch, sociaal-economisch vlak en op het vlak van leefmilieu.

Hiertoe verzamelt en analyseert het FPB gegevens, onderzoekt het aanneembare toekomstscenario's, identificeert het alternatieven, beoordeelt het de gevolgen van beleidsbeslissingen en formuleert het voorstellen.

Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

Het FPB zorgt voor een ruime verspreiding van zijn werkzaamheden. De resultaten van zijn onderzoek worden ter kennis gebracht van de gemeenschap en dragen zo bij tot het democratisch debat.

Internet

URL: <http://www.plan.be>

E-mail: contact@plan.be

Publicaties

Terugkerende publicaties:

De economische vooruitzichten
De economische begroting
De "Short Term Update"

Planning Papers (de laatste nummers)

Het doel van de "Planning Papers" is de analyse- en onderzoekswerkzaamheden van het Federaal Planbureau te verspreiden.

91 *Verkenning van de financiële evolutie van de sociale zekerheid 2000-2050 - De vergrijzing en de leefbaarheid van het wettelijk pensioensysteem*
M. Englert, N. Fasquelle, M.-J. Festjens, M. Lambrecht, M. Saintrain, C. Streel, S. Weemaes - Januari 2002

92 *De administratieve lasten in België voor het jaar 2000 - Eindrapport*
Greet De Vil, Chantal Kegels - Januari 2002

Working Papers (de laatste nummers)

2-03 *De macro-economische impact van ICT: economische trendgroei, conjunctuurcyclus en NAIRU*
W. Van Zandweghe - Januari 2003

3-03 *Een handleiding over economische instrumenten voor het binnenlandse en internationale beleid rond klimaatverandering - Welke rol kunnen ze spelen in een Belgische strategie rond klimaatverandering?*
W. van Ierland - Februari 2003

4-03 *The Use Tables for Imported Goods and for Trade Margins - An Integrated Approach to the Compilation of the Belgian 1995 Tables*
B. Van den Cruyce - Februari 2003

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Henri Bogaert

Wettelijk Depot: D/2003/7433/8

Inhoudstafel

A. Inleiding	1
B. Modaliteiten van de varianten	3
1. Verhoging van de energieheffingen volgens 4 modaliteiten	3
2. Vermindering van bepaalde verplichte heffingen	7
3. Andere hypothesen	9
4. Synthese van de gesimuleerde scenario's	9
C. De resultaten	10
1. Macro-economische en sectorale effecten	10
2. Impact op de overheidsfinanciën	16
3. Resultaten met betrekking tot het energieverbruik en de CO ₂ -emissies	22
D. Belangrijkste bevindingen	26
Bijlage A: Gedetailleerde resultaten van de scenario's met vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen	29
Bijlage B: Gedetailleerde resultaten van de scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen	41
Bijlage C: Gedetailleerde resultaten van de scenario's met vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen	50
Bijlage D: Gedetailleerde resultaten van de scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen	62
Bijlage E: Voornaamste resultaten van de scenario's gegroepeerd per modaliteit	71
Bijlage F: Kenmerken van het HERMES-model	73

A. Inleiding

Deze studie geeft een overzicht van de voornaamste effecten van verhoogde energieheffingen voor de Belgische economie. Deze variantanalyse is bedoeld als antwoord op een vraag van de Ministerraad van 14 juni 2002 (dossier ingediend door de Minister van Mobiliteit en Vervoer en de Staatssecretaris voor Energie). Op basis van die vraag worden 4 groepen scenario's gesimuleerd.

In de eerste groep scenario's worden de energieheffingen in België gelijkgeschakeld met de overeenstemmende gemiddelde niveaus van drie buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland).

In de tweede groep worden de heffingen zodanig verhoogd dat de prijzen (alle belastingen inbegrepen) van de verschillende energievectoren overeenstemmen met het gemiddelde van de prijzen in de drie landen.

In de derde groep wordt het voorstel van Europese richtlijn tot herstructurering van de communautaire regeling voor de belasting van energieproducten omgezet naar de Belgische situatie.

Tot slot wordt in de vierde groep een verdrievoudiging van de huidige energiebijdrage voorgesteld.

Er wordt tevens rekening gehouden met verschillende modaliteiten voor de mogelijke vrijstelling van bepaalde ondernemingen en de compensatie van de heffing. Wat dit laatste punt betreft, voorziet deze studie in twee modaliteiten. In het eerste geval wordt de opbrengst gebruikt voor een vermindering van de sociale bijdragen (van de werkgevers of van de werknemers al naargelang de nieuwe heffing ten laste is van de ondernemingen of de gezinnen). De tweede modaliteit voorziet in een compensatie via de verlaging van de directe belastingen van de gezinnen en de ondernemingen, volgens de bijkomende energieheffingen die deze economische actoren in de belastingscenario's zouden moeten betalen.

Andere modaliteiten van compensatie (verschillend van de modaliteiten gebruikt in deze studie) zouden kunnen worden bedacht voor een betere herverdeling van de maatregelen (tussen de gezinnen of de ondernemingen), een grotere creatie van werkgelegenheid of een toenemend gebruik van energiebesparende technologieën (met het oog op een sterkere daling van de CO₂-uitstoot).

Alle simulaties (14 in totaal) hebben betrekking op de periode 2003-2010. Ze worden bestudeerd aan de hand van de laatste versie van het macro-sectorale HERMES-model¹, waarvan de basissimulatie overeenstemt met de laatste middellangetermijnvooruitzichten 2002-2007 van april 2002, verlengd tot de periode 2008-2010².

-
1. Voor een gedetailleerde beschrijving van het HERMES-model, zie: *A description of the Hermes II model for Belgium*, Federaal Planbureau, Working Paper 5-00, juli 2000, alsook bijlage F.
 2. Voor een voorstelling en een bespreking van andere modaliteiten van energie- en CO₂-heffingen, zie: *The impacts of energy and carbon taxation in Belgium*, Working Paper 2-02, februari 2002.

Via een econometrisch model kunnen de verbanden tussen economische variabelen worden geformaliseerd op basis van econometrische relaties, die afgeleid zijn uit de economische theorie en empirisch worden geschat. Het aldus gevormde econometrische model biedt een coherent analysekader dat compatibel is met verbanden die in het recente verleden werden vastgesteld. Het voor de studie gebruikte HERMES-model wordt regelmatig geactualiseerd en herschat. Het model is in het bijzonder geschikt voor het bestuderen van wijzigingen die aan de relatieve factorprijzen worden aangebracht (bijvoorbeeld via een fiscale maatregel), omdat het in die context rekening houdt met de overgangskosten inherent aan de aanpassing van de arbeidsmarkt.

De studie is als volgt ingedeeld: afdeling B geeft een gedetailleerde beschrijving van de modaliteiten van de belastingscenario's, van de geplande manieren van compensatie en van de mogelijke vrijstellingen. Afdeling C toont de belangrijkste resultaten van de simulaties op macro-economisch en op sectoraal vlak, alsook voor de overheidsfinanciën en, ten slotte, voor het energieverbruik en de CO₂-uitstoot. Afdeling D vat de belangrijkste resultaten en conclusies uit de studie samen. De bijlagen A tot F bevatten de gedetailleerde resultaten van de verschillende simulaties, alsook een beknopte voorstelling van het HERMES-model (bijlage F).

B. Modaliteiten van de varianten

1. Verhoging van de energieheffingen volgens 4 modaliteiten

In deze studie worden 4 modaliteiten voor het verhogen van de energieheffing in aanmerking genomen:

- modaliteit 1: gelijkschakeling van de energieheffing met de heffingen in Nederland, Duitsland en Frankrijk. Het gaat om een verhoging van de energieheffingen om ze, voor elke energievector, gelijk te schakelen met het gemiddelde van de energieheffingen in de drie voornoemde landen;
- modaliteit 2: gelijkschakeling van de prijzen met die in Nederland, Duitsland en Frankrijk. Het gaat om dezelfde modaliteit als de eerste, met dat verschil dat de heffingen niet worden gelijkgesteld met het gemiddelde in de drie landen, maar worden opgetrokken om de prijzen (alle belastingen inbegrepen) van de verschillende energievectoren gelijk te schakelen met de gemiddelde prijzen in de drie buurlanden;
- modaliteit 3: aanneming van het voorstel van Europese richtlijn tot herstructurering van de communautaire regeling voor de belasting van energieproducten;
- modaliteit 4: verdrievoudiging van de huidige energiebijdrage.

De verhoging van de heffing heeft betrekking op de verschillende energieproducten (behalve vaste brandstoffen¹) die de economische actoren hebben verbruikt in het stadium van het eindgebruik van het product². Niettemin kunnen bepaalde energie-intensieve sectoren, conform het Nationaal Klimaatplan, eventueel voor 100 % worden vrijgesteld van de nieuwe heffing³.

Bovendien wordt verondersteld dat de verhoging van de energieheffing geleidelijk gebeurt, namelijk gespreid over een periode van 3 jaar (tussen 2003 en 2005), waarbij jaarlijks ongeveer een derde van de bijkomende heffing wordt ingevoerd.

-
1. Het aandeel van de vaste brandstoffen vertegenwoordigt minder dan 10 % van het energie-eindverbruik in 2000 (zie hierover het rapport: *De vraag naar energie en elektriciteit in België. Historisch overzicht en vooruitzichten*, Federaal Planbureau, september 2002).
 2. De middelen voor de productie van elektriciteit zijn niet onderworpen aan tariefverhogingen, behalve stookolie.
 3. Op basis van de intenties die de gewesten formuleerden in het kader van de afsluiting van convenanten, zou het gaan om volgende sectoren: geraffineerde olieproducten, chemische basisproducten, non-ferro metalen, staal, eerste verwerking van staal, niet-metaalhoudende minerale producten, papier, voedingswaren en dranken (Vlaanderen), textielproducten (Vlaanderen), hout en producten in hout (Vlaanderen). Die sectoren (die tussen 26 en 30 % van het energie-eindverbruik vertegenwoordigen in 2002) zouden ontsnappen aan een verhoging van de energieheffing op voorwaarde dat ze toetreden tot de convenanten.

a. Modaliteit gelijkenschakeling met het gemiddelde belastingniveau

In deze eerste oefening worden de energieheffingen in overeenstemming gebracht met het gemiddelde van drie landen: Duitsland, Frankrijk en Nederland. De verhoging heeft betrekking op benzine, diesel, stookolie en aardgas die gebruikt worden door de gezinnen, de diensten en de industrie, alsook op elektriciteit onder hoog- en laagspanning.

Tabel 1 toont de impact van de verschillende scenario's op de prijzen van de verschillende energieproducten. De impact wordt gegeven voor het jaar 2005, het eerste jaar waarin de nieuwe heffing volledig geldt. De gelijkenschakeling zou leiden tot een prijsstijging van de energieproducten binnen een vork van 2,8 % tot bijna 23 %. De impact is relatief groot voor stookolie (weinig belast in België), maar minder voor diesel en benzine (waarop reeds veel accijnzen worden betaald). Voor elektriciteit onder hoogspanning zou de prijsstijging het geringst zijn (2,8 %). De energieproducten zouden gemiddeld 6,3 % duurder worden. Voor de gezinnen zou de prijsstijging 9,1 % bedragen.

Ex ante leidt de gelijkenschakeling van de heffing op energieproducten in 2005 tot een stijging van de energie-inkomsten (zonder BTW) van 1,67 miljard euro, hetzij 0,55 % van het bbp (of 46 % van de huidige belastingen op energie), en dit in het geval dat in een vrijstelling is voorzien voor de sectoren die vermeld zijn in het Nationaal Klimaatplan. Tabel 2 geeft een overzicht van de verdeling van de opbrengsten volgens de betrokken sectoren (gegevens voor 2005). *Ex ante* zou de heffing waaraan de verschillende sectoren onderworpen zijn, als volgt worden verdeeld: transport¹, 660 miljoen euro (40 % van het totaal); gezinnen, 480 miljoen euro (29 %), diensten, 340 miljoen euro (20 %); industrie, 190 miljoen euro (12 %). Rekening houdend met het aandeel van de brandstoffen die door de verschillende actoren worden verbruikt (d.w.z. rekening houdend met de hoeveelheid voor eigen rekening verbruikte brandstof), zou de bijkomende heffing ten laste van de ondernemingen 916 miljoen euro bedragen. Voor de gezinnen gaat het om 756 miljoen euro.

Het schrappen van de vrijstelling voor de energie-intensieve sectoren leidt tot een grotere opbrengst, nl. 1,82 miljard² i.p.v. 1,67 miljard in geval van vrijstelling. De bijkomende heffing (0,15 miljard) is ten laste van de verwerkende nijverheid.

-
1. Het gaat om de *functie transport* voor rekening van derden en voor eigen rekening (gezinnen en ondernemingen).
 2. Wat in dit geval neerkomt op een toename van de energieheffingen met 50 %.

TABEL 1 - Impact van de vier modaliteiten op de prijs van de energieproducten
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie in 2005)

	modaliteit 1: gelijkschakeling van de heffing	modaliteit 2: gelijkschakeling van de energieprijzen	modaliteit 3: aanneming van de Europese richtlijn	modaliteit 4: verdrievoudiging van de energiebijdrage
Vloeibare brandstoffen				
- Benzine	10,0	7,4	0	3,2
- Diesel	13,8	10,6	2,0	0
- Stookolie	22,6	28,6	3,2	7,0
- Zware stookolie	6,3	15,5	4,4	0
Aardgas				
- Industrie	7,4	6,5	0	0
- Kleine verbruikers	5,9	0	0	8,7
Elektriciteit				
- Hoogspanning	2,8	0	1,5	0
- Laagspanning	6,2	0	0	1,8
Gemiddelde energieprijis	6,3	5,0	0,7	2,0
waarvan gezinnen	9,1	5,8	0,6	3,3

b. Modaliteit gelijkschakeling met het gemiddelde prijsniveau

Deze tweede modaliteit lijkt op de eerste, met dat verschil dat de heffingen niet worden gelijkgeschakeld met het gemiddelde in de drie buurlanden, maar worden opgetrokken om de prijzen (alle belastingen inbegrepen) van de verschillende energievectoren in overeenstemming te brengen met de gemiddelde prijzen in die drie landen.

Deze vorm van gelijkschakeling verandert de *ex ante* impact op de prijzen van de verschillende energieproducten (zie tabel 1). Sommige prijzen worden niet meer verhoogd (elektriciteit en aardgas kleine verbruikers). De impact op de andere prijzen varieert van 6,5 % (aardgas industrie) tot 28,6 % (stookolie). De prijzen van de energieproducten zouden gemiddeld met 5 % toenemen. Voor de gezinnen zou de prijsstijging 5,8 % bedragen.

De extra inkomsten uit energieheffingen (zonder BTW) zouden oplopen tot 1,41 miljard euro, hetzij 0,46 % van het bbp (in geval van vrijstelling). 36 % van die bijkomende heffing zou worden gedragen door transport, 26 % door de diensten, 21 % door de gezinnen en 17 % door de industrie. Rekening houdend met het aandeel van de brandstoffen die door de verschillende actoren verbruikt worden, zou de bijkomende heffing ten laste van de ondernemingen 917 miljoen bedragen. Voor de gezinnen gaat het om 493 miljoen euro.

Zonder vrijstelling zouden de extra inkomsten oplopen tot 1,54 miljard euro (of 130 miljoen meer dan in de situatie met vrijstelling). In dat geval zou de bijkomende heffing ten laste van de ondernemingen iets meer dan 1 miljard euro bedragen. De bijkomende heffing ten laste van de gezinnen blijft 493 miljoen euro.

TABEL 2 - Bijkomende ontvangsten uit energieheffingen (met vrijstellingen)
(in miljard euro, in 2005)

	modaliteit 1: gelijkschakeling van de heffing	modaliteit 2: gelijkschakeling van de energieprijzen	modaliteit 3: aanneming van de Europese richtlijn	modaliteit 4: verdrievoudiging van de energiebijdrage
Industrie	0,19	0,24	0,06	0,02
Verhandelbare en niet-verhandelbare diensten	0,34	0,38	0,06	0,13
Gezinnen (verwarming, verlichting)	0,48	0,28	0,03	0,24
Transport ^a	0,66	0,50	0,07	0,06
Totaal	1,67	1,41	0,22	0,46
in % van het bbp	0,55	0,46	0,07	0,15

a. Functie transport voor rekening van derden en voor eigen rekening (gezinnen en ondernemingen).

c. Modaliteit 'Europese Richtlijn met betrekking tot een energieheffing'

Bij deze modaliteit worden de energieheffingen verhoogd om te beantwoorden aan de basisvereisten van het voorstel van Europese richtlijn tot herstructurering van de communautaire regeling voor de belasting van energieproducten (meer in het bijzonder de minimumtarieven die werden voorgesteld in juni 2002). Net zoals bij de eerste modaliteit, heeft het derde scenario in principe betrekking op benzine, diesel, stookolie en aardgas die gebruikt worden door de gezinnen, de diensten en de industrie, alsook op elektriciteit onder hoog- en laagspanning. Aangezien de in aanmerking genomen minimumtarieven eerder laag zijn (ten opzichte van de tarieven die momenteel van toepassing zijn in België), zouden de hogere heffingen enkel betrekking hebben op diesel, stookolie, zware stookolie en elektriciteit onder hoogspanning.

Ex ante blijven de extra inkomsten (zonder BTW) beperkt tot 224 miljoen euro (0,07 % van het bbp), met prijsstijgingen van 1,5 % (elektriciteit onder hoogspanning) tot 4,4 % (zware stookolie). De heffingen op benzine, aardgas en elektriciteit onder laagspanning blijven onveranderd.

De bijkomende heffing zou, in dalende volgorde van belang, betrekking hebben op transport (36 %), industrie (27 %), diensten (meer dan 23 %) en gezinnen (15 %, betreft verwarming en verlichting). De ondernemingen zouden in totaal 170 miljoen aan bijkomende energieheffingen betalen (met inbegrip van de heffingen op diesel) en de gezinnen niet meer dan 53 miljoen.

Zonder vrijstelling zou de totale opbrengst 272 miljoen bedragen, hetzij 48 miljoen extra (t.o.v. hetzelfde scenario met vrijstelling) ten laste van de ondernemingen.

d. Modaliteit verdrievoudiging van de energiebijdrage

De vierde modaliteit verdrievoudigt de huidige energiebijdrage. De prijsstijgingen zouden in dat geval oplopen van 1,8 % (elektriciteit) tot 8,7 % (aardgas gezinnen). Benzine wordt 3,2 % duurder, terwijl de prijs van diesel onveranderd blijft¹. *Ex ante* zou de invoering van deze modaliteit leiden tot een bijkomende ontvangst uit energieheffingen van 460 miljoen euro, d.i. 0,15 % van het bbp. 50 % van dat bedrag wordt betaald door de gezinnen (61 % indien men de heffing op benzine meerekent) en 30 % door de diensten. De industrie zou nagenoeg buiten schot blijven.

2. Vermindering van bepaalde verplichte heffingen

De vier modaliteiten worden gecombineerd met twee mogelijke scenario's voor de compensatie van de nieuwe heffing. De opbrengst vloeit terug naar de ondernemingen en de gezinnen (volgens de bijkomende heffingen die deze actoren in de vier modaliteiten moeten betalen). Op die manier zouden de totale verplichte heffingen onveranderd blijven, wat in overeenstemming is met de aanbevelingen in de voorstellen van Europese richtlijn inzake CO₂- en energieheffingen.

Er worden twee modaliteiten van compensatie in aanmerking genomen². In het eerste geval wordt de bijkomende heffing gebruikt om de sociale bijdragen (van werkgevers en werknemers) te verminderen. In het tweede geval gebeurt de compensatie via een belastingverlaging. Er zijn natuurlijk andere modaliteiten mogelijk (met name het aanwenden van een deel van de opbrengst om acties ter bevordering van rationeel energiegebruik te financieren), maar die worden in deze studie niet onderzocht.

Vermindering van de sociale bijdragen

De eerste modaliteit voor de compensatie van de nieuwe heffingen heeft betrekking op een vermindering van de werknemersbijdragen (ten voordele van de gezinnen) en van de werkgeversbijdragen (ten voordele van de ondernemingen).

De vermindering van de werkgeversbijdragen wordt verkregen door de sectorale bijdragevoeten proportioneel te laten dalen. Tabel 3 geeft een overzicht van de verminderingen in de verschillende scenario's voor het jaar 2005 (met en zonder vrijstelling voor bepaalde industriële sectoren). De vermindering van de werkgeversbijdragen bedraagt minimum 172 miljoen (modaliteit 4) en maximum 1,06 miljard euro (modaliteit 1, zonder vrijstelling), wat overeenstemt met een daling van de bijdragevoeten van minimum 0,17 punt en maximum 1,2 punten³. De *ex ante* verlaging van de arbeidskosten situeert zich daardoor tussen 0,14 en 0,86 %.

-
1. De energiebijdrage is thans niet van toepassing op dit product.
 2. Men dient te benadrukken dat de concrete toepassingsmodaliteiten die de uitwerking van zulke maatregelen meebrengt, hier niet bestudeerd worden. Die modaliteiten zouden er idealiter rekening moeten mee houden dat niet alle gezinnen personenbelasting of werknemersbijdragen betalen en dat niet alle ondernemingen noodzakelijkerwijs vennootschapsbelasting betalen.
 3. Men veronderstelt dat de vrijgestelde ondernemingen buiten de compensatie vallen (modaliteiten A – zie tabel 4)

De vermindering van de persoonlijke bijdragen bedraagt *ex ante* minimum 0,03 % en maximum 0,41 % van het beschikbaar gezinsinkomen. De koopkracht van de gezinnen zal evenwel niet in dezelfde mate toenemen als gevolg van de directe belastingen die op hun inkomen worden geheven (zie de resultaten).

Vermindering van de belastingen

Een tweede modaliteit van compensatie betreft een vermindering van de belastingen die worden geheven op het inkomen van de ondernemingen en de particulieren. De personenbelasting en de vennootschapsbelasting worden verminderd op basis van de bijkomende heffingen die respectievelijk door de gezinnen en de ondernemingen worden betaald.

TABEL 3 - Vermindering van de sociale bijdragen en belastingen
(verschillen t.o.v. de basissimulatie in 2005)

	modaliteit 1: gelijkschakeling van de heffing		modaliteit 2: gelijkschakeling van de energieprijzen		modaliteit 3: aanneming van de Europese richtlijn		modaliteit 4: verdrievoudiging van de energiebijdrage
	met vrijstelling	zonder vrijstelling	met vrijstelling	zonder vrijstelling	met vrijstelling	zonder vrijstelling	
In geval van compensatie via de sociale bijdragen							
1. Vermindering van de werkgeversbijdragen							
- in miljard euro	0,92	1,06	0,92	1,05	0,17	0,22	0,17
- vermindering arbeidskost in %	0,75	0,86	0,74	0,85	0,14	0,18	0,14
2. Vermindering van de werknemersbijdragen							
- in miljard euro	0,76	0,76	0,49	0,49	0,05	0,05	0,29
- toename beschikb. inkomen in %	0,41	0,41	0,27	0,27	0,03	0,03	0,15
In geval van compensatie via de belastingen							
1. Vermindering van de vennootschapsbelasting							
- in miljard euro	0,92	1,06	0,92	1,05	0,17	0,22	0,17
- in % van de vennootschapsbelasting	10,2	11,7	10,1	11,5	2,0	2,5	1,9
2. Vermindering van de personenbelasting							
- in miljard euro	0,76	0,76	0,49	0,49	0,05	0,05	0,29
- in % van de personenbelasting	2,1	2,1	1,4	1,4	0,2	0,2	0,8

3. Andere hypothesen

De andere hypothesen van de basissimulatie blijven onveranderd, met name de internationale omgeving (zo worden de partnerlanden verondersteld hun belastingen ten opzichte van de basissimulatie niet te wijzigen, zowel voor de modaliteiten 1 en 2 die een gelijkschakeling van België met de partners betreffen, als voor modaliteit 4 - specifiek voor België - en modaliteit 3¹) en de andere hypothesen van binnenlands beleid (niet-energetische belasting, hypothesen betreffende de arbeidsmarkt, andere beleidsinstrumenten, ...). De reële rentevoeten worden constant gehouden in alle varianten, wat neerkomt op een nominale verhoging van de kapitaalkost van de verschillende bedrijfstakken.

4. Synthese van de gesimuleerde scenario's

Tabel 4 geeft een overzicht van alle scenario's. Door het aantal in aanmerking genomen heffingsmodaliteiten, het al dan niet toestaan van sectorale vrijstellingen en de verschillende manieren van compensatie (via de sociale bijdragen of de belastingen) moeten 14 scenario's worden gesimuleerd. De hoogte van de bijkomende heffing is evenwel enkel 'significant' voor de modaliteiten 1 en 2.

TABEL 4 - Overzicht van de 14 scenario's (met hun nummering)

modaliteit van de energieheffing	compensatie van de nieuwe ontvangsten			
	via een vermindering van de sociale bijdragen		via een vermindering van de belastingen	
	met vrijstelling	zonder vrijstelling	met vrijstelling	zonder vrijstelling
Mod. 1: gelijkschakeling van de energieheffingen	1A	1B	1C	1D
Mod. 2: gelijkschakeling van de energieprijzen	2A	2B	2C	2D
Mod. 3: aanneming van de Europese richtlijn	3A	3B	3C	3D
Mod. 4: verdrievoudiging van de energiebijdrage	4A	-	4C	-

1. De toepassing van die modaliteit zou slechts tot een heel beperkt aantal tariefverhogingen bij onze partners leiden.

C. De resultaten

Deze afdeling beschrijft eerst de voornaamste macro-economische effecten van de varianten (paragraaf 1). De gevolgen voor de overheidsfinanciën worden vervolgens geanalyseerd in paragraaf 2. Tenslotte wordt de invloed van de heffingen op de energieconsumptie en op de CO₂-uitstoot besproken in paragraaf 3. Telkens worden de variantresultaten gerelateerd tot de basissimulatie, d.i. de simulatie zonder nieuwe energieheffingen en compensaties (zie afdeling A).

Voor de vergelijkbaarheid bevat elke tabel resultaten voor verschillende varianten. Daarom blijft het aantal getoonde jaren beperkt tot drie, m.n. 2003 (het startjaar), 2005 en 2010 (het laatste simulatiejaar). De tabellen in de statistische bijlagen tonen meer tussenliggende jaren, geven bijkomende macro-economische informatie en bevatten ook gedetailleerde resultaten per bedrijfstak.

We bespreken de varianten in vier groepen. Het betreft achtereenvolgens de varianten 1A, 2A, 3A en 4A (scenario's met vrijstelling, compensatie via de sociale bijdragen), de varianten 1B, 2B en 3B (scenario's zonder vrijstelling, compensatie via de sociale bijdragen), de varianten 1C, 2C, 3C en 4C (scenario's met vrijstelling, compensatie via de directe belastingen) en tenslotte de varianten 1D, 2D en 3D (scenario's zonder vrijstelling, compensatie via de directe belastingen).

1. Macro-economische en sectorale effecten

a. Scenario's met vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen (varianten 1A, 2A, 3A en 4A)

Lastenverhogingen voor de huishoudens en de ondernemingen hebben uiteraard een ongunstige impact op de economische activiteit. De opbrengst van de nieuwe energieheffingen wordt evenwel volledig teruggeworpen in de economie. Het deel van de heffing dat voor rekening is van de huishoudens vloeit terug in de vorm van een vermindering van de werknemersbijdragen. De ondernemingen worden, voor het deel dat zij dragen, gecompenseerd via lagere werkgeversbijdragen. De vrijstelling van de nieuwe heffing geldt voor de sector van de intermediaire goederen en voor een klein deel van de sector van de consumptiegoederen. De sector van de intermediaire goederen ontvangt dan ook geen compensatie via een vermindering van de werkgeversbijdragen.

Macro-economische effecten

Tabel 5 toont de voornaamste macro-economische effecten. De tabellen in bijlage A geven aanvullende informatie.

De grootste effecten doen zich uiteraard voor bij de varianten 1A en 2A, daar de energieprijzen er het sterkst toenemen. Niettemin verzacht de compensatie, voor alle varianten, de ongunstige economische gevolgen van de nieuwe heffingen, waardoor het bbp-niveau nauwelijks verandert. De impact op de samenstelling van het bbp is meer uitgesproken. De vermindering van de parafiscaliteit kan niet beletten dat de binnenlandse vraag wordt aangetast. De teruglopende invoerbehoeften zorgen evenwel voor het quasi-neutrale bbp-effect.

De negatieve impact op de binnenlandse vraag is te wijten aan de daling van de particuliere consumptie en van de investeringen van de ondernemingen. De particuliere consumptie wordt ontmoedigd door de aantasting van het reëel

beschikbaar inkomen. Niet alle componenten van het beschikbaar inkomen worden immers geïndexeerd. Bovendien gebeurt de indexering via de gezondheidsindex, die veel minder sterk toeneemt dan het algemene consumptieprijspeil. Daarnaast verhogen de directe belastingen van de particulieren (de vermindering van de werknemersbijdragen ondersteunt de koopkracht, maar verhoogt wel het belastbaar inkomen). De verlaging van de werknemersbijdragen zorgt bijgevolg slechts voor een gedeeltelijke compensatie van het koopkrachtverlies. Anno 2010 bedraagt het koopkrachtverlies t.o.v. de basissimulatie resp. 0,16 % en 0,09 % in de scenario's 1A en 2A. De impact op de particuliere consumptie is het kleinst in scenario 3A, waar de gezinnen het minst worden getroffen (en gecompenseerd) door de nieuwe energieheffingen.

Ondanks de verbetering van het rendement (vanwege de lagere loonkosten) worden de investeringen van de ondernemingen aangetast door de terugval van de binnenlandse vraag. Ook hier is de impact het meest uitgesproken in de scenario's 1A en 2A. De uitvoermogelijkheden komen nauwelijks in het gedrang omdat de daling van de loonkost de competitiviteit vrijwaart. Zonder die compensatie zou die competitiviteit aangetast worden door hogere (productie)prijzen.

De negatieve impact op het bbp-niveau wordt beperkt door de vermindering van de invoerbehoefte als gevolg van de lagere binnenlandse vraag.

TABEL 5 - Voornaamste macro-economische resultaten van de scenario's met vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen (varianten 1A, 2A, 3A en 4A)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	Variant 1A			Variant 2A			Variant 3A			Variant 4A		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Bbp	-0,01	0,01	0,06	0,01	0,04	0,08	0,00	0,01	0,01	-0,01	-0,01	0,01
- Partic. consumptie	-0,06	-0,25	-0,18	-0,04	-0,17	-0,10	-0,00	-0,02	-0,01	-0,02	-0,09	-0,07
- Bruto-investeringen	-0,21	-0,54	-0,48	-0,17	-0,48	-0,52	-0,03	-0,09	-0,13	-0,06	-0,16	-0,09
- Uitvoer	-0,02	-0,06	-0,04	-0,02	-0,07	-0,04	-0,00	-0,01	-0,01	-0,00	-0,02	-0,02
- Invoer	-0,10	-0,32	-0,28	-0,10	-0,31	-0,27	-0,01	-0,05	-0,05	-0,03	-0,09	-0,07
Werkgelegenheid	-0,01	0,05	0,15	0,01	0,08	0,17	0,00	0,02	0,03	-0,01	-0,01	0,01
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	-0,25	2,13	6,15	0,22	3,20	7,09	0,10	0,70	1,38	-0,40	-0,52	0,41
Consumptieprijzen	0,22	0,62	0,55	0,15	0,42	0,34	0,01	0,04	0,03	0,09	0,25	0,22
Gezondheidsindex	0,02	0,04	0,03	0,02	0,03	0,00	0,00	-0,00	-0,01	0,02	0,05	0,05
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-0,02	-0,22	-0,16	-0,02	-0,15	-0,09	-0,00	-0,02	-0,01	-0,01	-0,07	-0,06
Bruto-exploitatieoverschot ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,00	-0,02	-0,06	0,01	-0,01	-0,05	0,00	-0,00	-0,01	-0,00	-0,01	-0,02
Saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland (verschil in % van het bbp)	0,06	0,21	0,22	0,06	0,19	0,21	0,01	0,03	0,04	0,02	0,06	0,05

De bijkomende energieheffingen verhogen uiteraard de consumptieprijzen, al wordt dat effect enigszins beperkt door de vermindering van de werkgeverslasten. De grootste prijsstijging doet zich voor in scenario 1A (het scenario met het grootste heffingsbedrag). In 2005, het jaar waarin de bijkomende heffingen hun maximum bereiken, ligt het consumptieprijspeil 0,62 % hoger dan in de basissimulatie. Nadien verzwakt dat effect enigszins. De impact op de gezondheidsindex is verwaarloosbaar.

De lagere werkgeversbijdragen leiden tot een toename van de werkgelegenheid. Dankzij de vermindering van de werkgeversbijdragen zijn er in de scenario's 1A en 2A op termijn resp. 6100 en 7100 jobs meer dan in de basissimulatie. In de scenario's 3A en 4A gaat het om resp. 1400 en 400 extra banen.

Het saldo van de lopende rekening met het buitenland verbetert t.o.v. de basissimulatie. In 2010 ligt het surplus in de scenario's 1A en 2A resp. 0,22 % en 0,21 % van het bbp hoger dan in de basissimulatie, wat overeenkomt met een bijkomend surplus van resp. 0,90 en 0,84 miljard euro. Het gunstige effect op de lopende rekening is volledig het gevolg van een positief kwantiteitseffect (de invoerdaling is veel groter dan het verlies aan uitvoer), want de ruilvoet blijft onveranderd. De verbetering van de lopende rekening is slechts in beperkte mate toe te schrijven aan een hogere (d.i. een minder negatieve) netto-uitvoer van energieproducten, gezien het beperkte gewicht van energie in de totale in- en uitvoercijfers¹.

Sectorale effecten

De tabellen 20, 24, 28 en 32 in bijlage A tonen de sectorale effecten van de vier scenario's. Aangezien de binnenlandse vraag wordt aangetast, ligt de productie van de bedrijfstakken lager dan in de basissimulatie². De sterkste daling doet zich voor in de energieproductie.

Toch zijn er in de meeste sectoren positieve werkgelegenheidseffecten. De verlaging van de werkgeversbijdragen zorgt namelijk voor een daling van de arbeidskost. In de energiesector weegt dat effect echter niet op tegen het verlies aan activiteit. De werkgelegenheid in de 'vrijgestelde' sector van de intermediaire goederen verandert, zoals verwacht, nauwelijks.

b. Scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen (varianten 1B, 2B en 3B)

In tegenstelling tot de eerste vier scenario's geldt hier geen vrijstelling van de bijkomende energieheffing. De sector van de intermediaire goederen wordt bijgevolg net als de andere bedrijfstakken onderworpen aan de nieuwe heffingen. Dat geldt ook voor het deel van de sector van de consumptiegoederen dat in de voorgaande scenario's nog werd vrijgesteld. De grotere belastinggrondslag leidt er dan ook toe dat de ondernemingen een hoger heffingsbedrag betalen. In ruil worden de voorheen vrijgestelde ondernemingen, net als de anderen, gecompenseerd via een vermindering van de werkgeversbijdragen.

1. In het jaar 2000 bedroeg het aandeel van energie in de Belgische in- en uitvoer van goederen en diensten resp. 8,6 % en 4,1 %.

2. De impact op de sectorale toegevoegde waarden is beperkter door de daling van de energievraag.

Macro-economische effecten Tabel 6 toont de voornaamste macro-economische effecten. De tabellen in bijlage B geven aanvullende informatie.

Volgens de resultaten is de impact op het bbp gelijkaardig voor de varianten 1B, 2B en 3B enerzijds, en de versies met vrijstelling (varianten 1A, 2A en 3A) anderzijds. De hogere ontvangsten uit de nieuwe energieheffingen worden gecompenseerd door een grotere vermindering van de werkgeversbijdragen. Toch is er een bijkomende inkrimping van de binnenlandse vraag merkbaar¹, vooral op het vlak van de investeringen. Meer bepaald de investeringen van de ondernemingen (zie de tabellen 19 en 35 in de bijlagen) worden sterker getroffen door de terugval van de investeringen in de (niet meer vrijgestelde) sector van de intermediaire goederen.

TABEL 6 - Voornaamste macro-economische resultaten van de scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen (varianten 1B, 2B en 3B)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	Variant 1B			Variant 2B			Variant 3B		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Bbp	-0,01	0,00	0,08	0,01	0,03	0,08	0,00	0,00	0,01
- Particuliere consumptie	-0,07	-0,26	-0,18	-0,05	-0,18	-0,11	-0,00	-0,02	-0,01
- Bruto-investeringen	-0,23	-0,72	-0,77	-0,20	-0,63	-0,75	-0,04	-0,14	-0,22
- Uitvoer	-0,02	-0,07	-0,05	-0,03	-0,09	-0,06	-0,00	-0,02	-0,01
- Invoer	-0,11	-0,37	-0,36	-0,12	-0,36	-0,35	-0,02	-0,06	-0,08
Werkgelegenheid	-0,01	0,04	0,14	0,00	0,07	0,16	0,00	0,02	0,03
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	-0,49	1,69	6,08	0,02	2,72	6,77	0,06	0,62	1,31
Consumptieprijs	0,22	0,63	0,55	0,16	0,44	0,37	0,02	0,05	0,03
Gezondheidsindex	0,02	0,05	0,04	0,02	0,05	0,03	0,00	0,01	-0,00
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-0,04	-0,23	-0,16	-0,03	-0,16	-0,10	-0,00	-0,02	-0,01
Bruto-exploitatieoverschot ondernemingen (verschil in % van het bbp)	0,01	-0,01	-0,05	0,01	0,00	-0,04	0,00	0,00	-0,01
Saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland (verschil in % van het bbp)	0,07	0,26	0,29	0,07	0,23	0,27	0,01	0,04	0,06

Sectorale effecten

De tabellen 36, 40 en 44 in bijlage B tonen de sectorale effecten van de drie varianten. Op het vlak van de sectorale productie blijkt dat de varianten zonder vrijstelling nauwelijks verschillen van de versies met vrijstelling. Inzake werkgelegenheid is er wel een duidelijk verschil merkbaar voor de intermediaire goederen. De compenserende vermindering van de werkgeversbijdragen zorgt nu ook in die sector voor een daling van de arbeidskost, waardoor de werkgelegenheid er toeneemt in vergelijking met de basissimulatie. Zoals in de voorgaande alinea werd vermeld, worden de investeringen in de sector van de intermediaire goederen ontmoedigd indien de vrijstelling niet wordt toegekend².

1. De gevolgen voor het bbp worden geneutraliseerd door de grotere vermindering van de invoervraag.
2. Ter illustratie: gedetailleerde investeringsresultaten (niet in deze studie opgenomen) leren dat, op middellange termijn, de investeringen van de sector van de intermediaire goederen nauwelijks beïnvloed worden in variant 1A. In variant 1B daarentegen liggen ze op middellange termijn 3,6 % beneden het middellangetermijnniveau van de basissimulatie.

c. Scenario's met vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen (varianten 1C, 2C, 3C en 4C)

De opbrengst van de nieuwe energieheffingen wordt in deze scenario's gecompenseerd via de fiscaliteit. Het deel van de heffing dat ten laste is van de huishoudens vloeit terug in de vorm van een vermindering van de personenbelasting. De ondernemingen worden, voor het deel dat zij dragen, gecompenseerd via een vermindering van de vennootschapsbelasting. De vrijstelling van de nieuwe maatregel geldt opnieuw voor de sector van de intermediaire goederen en voor een klein deel van de producenten van consumptiegoederen. Het verschil met de varianten 1A, 2A, 3A en 4A ligt dus enkel in de wijze van compensatie.

Macro-economische effecten

Tabel 7 toont de voornaamste macro-economische effecten. De tabellen in bijlage C geven aanvullende informatie.

De impact op het bbp in de 'fiscale' scenario's 1C, 2C, 3C en 4C verschilt nauwelijks van die in de 'parafiscale' scenario's 1A, 2A, 3A en 4A (zie tabel 5). Ook hier wordt niet zozeer de omvang van het bbp, maar wel de samenstelling ervan beïnvloed. De inkrimping van de binnenlandse vraag gaat gepaard met een compenserende vermindering van de invoerbehoefte. Het meest opvallende resultaat i.v.m. de bbp-componenten is de impact op de investeringen, die op middellange termijn minder terugvallen dan in de scenario's 1A, 2A, 3A en 4A. In dat laatste geval moedigt de rechtstreekse vermindering van de arbeidskosten de factorsubstitutie van kapitaal naar arbeid aan. Bovendien zorgt de vermindering van de vennootschapsbelasting in de scenario's 1C, 2C, 3C en 4C voor een rendementsverbetering na belastingen. Tabel 7 toont daarom tevens het bruto-exploitationoverschot van de ondernemingen *na* belastingen.

Ook opvallend - vergeleken met de resultaten in tabel 5 - is de impact op de consumptieprijzen. De inflatoire gevolgen in de scenario's 1C, 2C, 3C en 4C zijn groter dan in de scenario's 1A, 2A, 3A en 4A. In de 'parafiscale' scenario's gebeurt de compensatie via de werkgeversbijdragen, wat een rechtstreekse vermindering van de arbeidskosten en dus van de productieprijzen tot gevolg heeft. Bij een compensatie via de vennootschapsbelasting is dat niet het geval.

De resultaten op het vlak van de werkgelegenheid zijn dan ook minder gunstig. Terwijl de werkgelegenheid in de 'parafiscale' varianten relatief aantrekkelijker wordt als productiefactor, speelt dat effect niet in de 'fiscale' scenario's. Daardoor neemt de werkgelegenheid gedurende de eerste jaren beduidend af. Ook op middellange termijn blijft de werkgelegenheid onder het niveau van de basissimulatie, al wordt het verschil kleiner (er doet zich immers ook een factorsubstitutie voor van energie naar arbeid). In de scenario's 1C en 2C bedraagt het banenverlies in 2005 resp. 6100 en 5300 eenheden t.o.v. de basissimulatie.

Sectorale effecten

De tabellen 48, 52, 56 en 60 in bijlage C tonen de sectorale effecten van de vier scenario's. Ook hier ligt de productie van de bedrijfstakken lager dan in de basissimulatie en is de impact vooral merkbaar voor de energiesector.

Zoals hierboven reeds vermeld, zijn er uitgesproken verschillen met de 'parafiscale' scenario's op het vlak van de werkgelegenheid. Op middellange termijn herstellen de meeste bedrijfstakken zich enigszins van het aanvankelijke jobverlies. Enkel de werkgelegenheid in de energiesector blijft beduidend onder het niveau van de basissimulatie.

TABEL 7 - Voornaamste macro-economische resultaten van de scenario's met vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen (varianten 1C, 2C, 3C en 4C)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	Variant 1C			Variant 2C			Variant 3C			Variant 4C		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Bbp	-0,02	-0,03	0,05	-0,00	-0,01	0,05	-0,00	-0,01	0,00	-0,00	-0,01	0,01
- Partic. consumptie	-0,05	-0,24	-0,13	-0,04	-0,20	-0,12	-0,01	-0,03	-0,02	-0,01	-0,07	-0,03
- Bruto-investeringen	-0,19	-0,48	-0,23	-0,16	-0,42	-0,28	-0,03	-0,08	-0,09	-0,05	-0,14	-0,03
- Uitvoer	-0,02	-0,09	-0,08	-0,03	-0,10	-0,08	-0,00	-0,02	-0,01	-0,01	-0,02	-0,02
- Invoer	-0,09	-0,30	-0,23	-0,10	-0,30	-0,23	-0,01	-0,05	-0,04	-0,02	-0,08	-0,05
Werkgelegenheid	-0,06	-0,15	-0,08	-0,06	-0,13	-0,07	-0,01	-0,02	-0,01	-0,02	-0,05	-0,03
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	-2,60	-6,06	-3,22	-2,21	-5,26	-2,77	-0,36	-0,93	-0,56	-0,77	-1,87	-1,13
Consumptieprijzen	0,26	0,76	0,69	0,19	0,55	0,47	0,02	0,06	0,05	0,10	0,28	0,25
Gezondheidsindex	0,06	0,18	0,18	0,06	0,17	0,14	0,01	0,02	0,02	0,02	0,08	0,08
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	0,00	-0,18	-0,12	-0,00	-0,16	-0,12	0,00	-0,03	-0,02	0,01	-0,04	-0,02
Bruto-exploitatieover- schot ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,07	-0,20	-0,16	-0,06	-0,18	-0,15	-0,01	-0,03	-0,03	-0,02	-0,04	-0,03
Bruto-exploitatieover- schot ondernemingen <i>na</i> belastingen (verschil in % van het bbp)	0,05	0,14	0,12	0,06	0,15	0,12	0,01	0,03	0,02	0,01	0,02	0,02
Saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland (verschil in % van het bbp)	0,06	0,20	0,16	0,06	0,19	0,16	0,01	0,03	0,03	0,02	0,05	0,03

d. Scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen (varianten 1D, 2D en 3D)

Macro-economische effecten

Tabel 8 toont de voornaamste macro-economische effecten. De tabellen in bijlage D geven aanvullende informatie.

De impact op het bbp verschilt weinig van de overeenstemmende versies met vrijstelling, m.n. de varianten 1C, 2C en 3C. De hogere ontvangsten uit de nieuwe energieheffingen worden gecompenseerd door een grotere vermindering van de vennootschapsbelasting. Net als bij de 'parafiscale' varianten (paragraaf b) is er een bijkomende inkrimping van de binnenlandse vraag via de investeringen van de ondernemingen (zie de tabellen 47 en 63 in de bijlagen). Het gaat ook hier om een terugval van de investeringen in de (niet meer vrijgestelde) sector van de intermediaire goederen.

TABEL 8 - Voornaamste macro-economische resultaten van de scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen (varianten 1D, 2D en 3D)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	Variant 1D			Variant 2D			Variant 3D		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Bbp	-0,02	-0,05	0,04	-0,01	-0,03	0,04	-0,00	-0,01	0,00
- Particuliere consumptie	-0,06	-0,26	-0,15	-0,05	-0,22	-0,14	-0,01	-0,04	-0,03
- Bruto-investeringen	-0,22	-0,64	-0,49	-0,19	-0,57	-0,49	-0,04	-0,13	-0,17
- Uitvoer	-0,03	-0,11	-0,10	-0,03	-0,13	-0,11	-0,01	-0,03	-0,02
- Invoer	-0,10	-0,35	-0,31	-0,11	-0,36	-0,31	-0,02	-0,07	-0,07
Werkgelegenheid	-0,07	-0,17	-0,10	-0,06	-0,15	-0,09	-0,01	-0,03	-0,03
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	-2,89	-6,92	-4,32	-2,50	-6,18	-3,95	-0,47	-1,30	-1,06
Consumptieprijzen	0,27	0,77	0,70	0,20	0,58	0,50	0,02	0,07	0,06
Gezondheidsindex	0,06	0,20	0,19	0,06	0,20	0,17	0,01	0,03	0,03
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-0,01	-0,20	-0,14	-0,02	-0,19	-0,14	-0,00	-0,04	-0,03
Bruto-exploitatieoverschot ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,08	-0,22	-0,17	-0,07	-0,20	-0,16	-0,01	-0,04	-0,03
Bruto-exploitatieoverschot ondernemingen na belastingen (verschil in % van het bbp)	0,06	0,17	0,15	0,07	0,18	0,15	0,01	0,04	0,03
Saldo van de lopende verrichtingen met het buitenland (verschil in % van het bbp)	0,07	0,24	0,23	0,07	0,23	0,22	0,01	0,05	0,06

Sectorale effecten

De tabellen 64, 68 en 72 in bijlage D tonen de sectorale effecten van de drie varianten. Wat betreft de gevolgen voor de sectorale productie is er - net als bij de 'parafiscale' varianten - weinig verschil tussen de versies met en zonder vrijstelling.

Anders dan bij de 'parafiscale' varianten heeft het al dan niet toekennen van vrijstellingen weinig invloed op de sectorale werkgelegenheid. In het eerste geval (zie paragraaf b) was er een duidelijk verschil daar de compensatie voor het schrappen van de vrijstelling rechtstreekse gevolgen had voor de kostprijs van de factor arbeid in de sector van de intermediaire goederen en (een deel van de) sector van de consumptiegoederen.

2. Impact op de overheidsfinanciën

Voor alle 14 scenario's geldt het principe van budgettaire neutraliteit: de opbrengst van de nieuwe heffingen vloeit terug naar de betalers via een vermindering van de fiscaliteit of de parafiscaliteit. De maatregelen situeren zich bijgevolg aan de inkomstzijde van de overheidsrekening.

De budgettaire neutraliteit is niet volledig *ex ante* bepaald. In een eerste fase werden de ontvangsten uit de nieuwe heffingen berekend op basis van simulaties van het volledige model met inbegrip van die heffingen, maar zonder de compensaties. Dit om rekening te houden met de geïnduceerde effecten, nl. het ontmoedigende effect van de maatregel op het energieverbruik. Op die manier wordt voorkomen dat de opbrengst uit de nieuwe heffingen wordt overschat. In een tweede fase werden dan de 14 volledige scenario's gesimuleerd. De *ex post* be-

paalde opbrengst (van de eerste fase) vloeit volledig terug naar de gezinnen en de ondernemingen in de vorm van een verlaging van de fiscale of de parafiscale lasten.

De gevolgen voor de overheidsfinanciën hangen af van de impact van de heffingen en hun compensaties op de economische activiteit (indirecte belastingen en vennootschapsbelasting), de werkgelegenheid (directe belastingen en werkloosheidsuitkeringen) en de inflatie (geïndexeerde uitgaven).

a. Scenario's met vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen (varianten 1A, 2A, 3A en 4A)

Aan de inkomstzijde nemen de directe belastingen toe dankzij de werkgelegenheidscreatie (zie tabel 9). Bovendien leidt de vermindering van de werknemersbijdragen tot een toename van het belastbaar inkomen en, bijgevolg, van de opbrengsten uit de personenbelasting. Uiteraard stijgen de ontvangsten uit indirecte belastingen vanwege de nieuwe heffingen en dalen de inkomsten uit sociale premies, aangezien de compensatie via dat kanaal verloopt. Het uiteindelijke verlies aan sociale premies wordt enigszins beperkt door de jobcreatie en de toegenomen inflatie. Globaal genomen liggen de lopende ontvangsten steeds boven hun niveau van de basissimulatie.

De uiteindelijke impact op het overheidssaldo is steeds positief in de eerste drie scenario's, al wordt de netto-toename van de overheidsinkomsten gedeeltelijk geneutraliseerd door een stijging van overheidsuitgaven. In scenario 4A stijgen de uitgaven sterker dan de inkomsten in de tussenliggende jaren, waardoor het vorderingensaldo onder het niveau van de basissimulatie daalt.

De overheidsconsumptie neemt toe onder invloed van de inflatie. Dat prijseffect leidt in de varianten 1A en 2A tevens tot een sterke toename van de overdrachten aan de huishoudens. Het verschil met de basissimulatie verkleint evenwel op termijn door de daling van het aantal uitkeringen (minder werkloosheid). De lichte daling van de overdrachten aan de huishoudens in variant 3A is toe te schrijven aan het geringe prijseffect. De sterkste toename van de overdrachten doet zich voor in variant 4A, het scenario dat naast een positief prijseffect tevens de zwakste resultaten inzake werkgelegenheid oplevert. Ook de rentelasten nemen toe als gevolg van de stijging van de nominale rentevoeten¹ in de periode 2003-2005 en door de vermindering van het vorderingensaldo (schuldcreatie) van de sociale-verzekeringsinstellingen.

1. In alle varianten worden constante reële rentevoeten verondersteld, waardoor de hogere inflatie zich volledig weerspiegelt in de nominale rendementen.

TABEL 9 - Voornaamste budgettaire resultaten van de scenario's met vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen (varianten 1A, 2A, 3A en 4A)
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	Variant 1A			Variant 2A			Variant 3A			Variant 4A		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	160	403	495	120	303	360	12	32	38	68	172	198
- Directe belastingen	118	244	249	85	169	160	9	16	13	48	103	102
- Indirecte belastingen	584	1765	1899	497	1478	1555	75	230	245	166	505	543
. waarvan accijnzen	556	1666	1762	477	1413	1470	73	224	238	151	457	483
- Sociale premies	-546	-1616	-1665	-465	-1351	-1364	-72	-214	-221	-147	-440	-452
Lopende uitgaven, waarvan	127	370	351	85	238	164	8	18	1	57	181	198
- Overheidsconsumptie	35	144	183	25	94	103	2	7	6	18	71	90
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	16	26	-5	9	5	-38	0	-3	-12	12	33	31
- Rentelasten	57	140	107	36	97	57	5	10	4	20	53	52
Saldo van de lopende verrichtingen	33	33	144	35	65	196	4	14	37	11	-9	0
Saldo van de kapitaalverrichtingen	6	16	10	4	10	5	0	1	0	2	6	4
Vorderingenoverschot	39	49	154	39	76	201	4	15	37	13	-4	4

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 10 - Voornaamste budgettaire resultaten van de scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen (varianten 1B, 2B en 3B)
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	Variant 1B			Variant 2B			Variant 3B		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	156	408	507	126	327	409	13	37	48
- Directe belastingen	117	252	258	89	185	182	10	19	18
- Indirecte belastingen	628	1905	2045	541	1611	1693	90	278	297
. waarvan accijnzen	602	1809	1908	521	1544	1600	89	272	289
- Sociale premies	-592	-1760	-1808	-506	-1477	-1475	-87	-261	-269
Lopende uitgaven, waarvan	126	390	364	94	274	211	10	26	10
- Overheidsconsumptie	36	150	185	27	108	124	3	11	10
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	18	33	-1	13	19	-20	1	-0	-9
- Rentelasten	52	144	112	38	102	59	5	11	4
Saldo van de lopende verrichtingen	31	18	143	33	52	198	3	11	38
Saldo van de kapitaalverrichtingen	6	16	10	4	11	6	0	1	1
Vorderingenoverschot	37	34	153	37	63	204	3	12	38

a. excl. overdrachten in natura.

b. Scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen (varianten 1B, 2B en 3B)

De budgettaire resultaten voor de scenario's met een algemene toepassing van (en compensatie voor) de nieuwe energieheffingen worden samengevat in tabel 10. De overheidsfinanciën worden uiteraard op een gelijkaardige manier beïnvloed als in paragraaf a.

In vergelijking met de varianten 1A, 2A en 3A is de uiteindelijke impact op het vorderingensaldo minder gunstig.

c. Scenario's met vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen (varianten 1C, 2C, 3C en 4C)

In tegenstelling tot de scenario's met een parafiscale compensatie (tabel 9) zijn de gevolgen voor het vorderingensaldo duidelijk negatief in het geval van een fiscale compensatie (zie tabel 11). Het verschil situeert zich zowel aan de inkomsten- als aan de uitgavenzijde.

De ontvangsten uit de directe belastingen dalen uiteraard, maar de gedeerde ontvangsten zijn groter dan de a priori toegestane fiscale lastenverlaging. Dat is het gevolg van de negatieve impact van de energieheffingen op de economische activiteit en de werkgelegenheid. De inkomsten uit de sociale premies nemen niettemin toe door het positieve prijseffect. In variant 3C compenseren extra inkomsten uit de indirecte fiscaliteit zelfs op onvoldoende wijze, waardoor de lopende ontvangsten in dat scenario beneden hun niveau van de basissimulatie liggen.

De lopende uitgaven nemen sterker toe dan in de varianten 1A, 2A, 3A en 4A. De hogere inflatie leidt tot een sterkere toename van de overheidsconsumptie. De overdrachten aan de huishoudens nemen nu steeds toe. Het prijseffect (verhoging van de uitkeringen) wordt versterkt door de toename van het aantal uitkeringen (stijging van de werkloosheid).

Door de minder gunstige evolutie van zowel de inkomsten als de primaire uitgaven (in vergelijking met de varianten 1A, 2A, 3A en 4A) nemen ook de rentelasten sterker toe.

d. Scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen (varianten 1D, 2D en 3D)

De budgettaire resultaten voor de scenario's met een algemene toepassing van (en compensatie voor) de nieuwe energieheffingen worden samengevat in tabel 12. De overheidsfinanciën worden op een gelijkaardige manier beïnvloed als in paragraaf c.

In vergelijking met de varianten 1C, 2C en 3C is de uiteindelijke impact op het vorderingensaldo nog ongunstiger.

TABEL 11 - Voornaamste budgettaire resultaten van de scenario's met vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen (varianten 1C, 2C, 3C en 4C)
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	Variant 1C			Variant 2C			Variant 3C			Variant 4C		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	48	57	131	36	27	58	1	-10	-12	35	68	98
- Directe belastingen	-555	-1785	-1887	-480	-1514	-1582	-77	-246	-265	-141	-472	-496
- Indirecte belastingen	599	1811	1968	510	1513	1604	77	235	252	171	520	566
. waarvan accijnzen	557	1670	1769	478	1415	1474	73	224	239	151	459	485
- Sociale premies	0	18	34	2	17	24	-0	0	-0	3	15	22
Lopende uitgaven, waarvan	183	620	853	150	484	632	20	64	88	67	229	307
- Overheidsconsumptie	56	232	296	47	181	210	6	23	25	22	89	115
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	47	140	143	42	120	109	6	18	15	17	54	59
- Rentelasten	55	172	329	42	125	252	6	16	40	19	59	103
Saldo van de lopende verrichtingen	-134	-563	-722	-113	-457	-574	-20	-74	-100	-32	-161	-209
Saldo van de kapitaalverrichtingen	4	11	4	2	6	1	0	0	-0	2	5	2
Vorderingenoverschot	-130	-552	-717	-111	-451	-573	-19	-74	-100	-31	-157	-207

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 12 - Voornaamste budgettaire resultaten van de scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen (varianten 1D, 2D en 3D)
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	Variant 1D			Variant 2D			Variant 3D		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	42	39	111	33	25	75	-0	-13	-14
- Directe belastingen	-605	-1944	-2045	-525	-1652	-1710	-93	-298	-319
- Indirecte belastingen	644	1953	2113	553	1645	1741	93	283	304
. waarvan accijnzen	603	1813	1914	521	1545	1603	89	272	290
- Sociale premies	-1	16	25	2	21	31	-0	1	-1
Lopende uitgaven, waarvan	188	653	903	156	533	709	24	81	110
- Overheidsconsumptie	59	243	307	50	198	238	7	29	33
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	50	154	158	46	140	137	8	25	24
- Rentelasten	53	176	350	40	133	268	6	18	44
Saldo van de lopende verrichtingen	-145	-614	-793	-123	-508	-634	-24	-94	-124
Saldo van de kapitaalverrichtingen	4	11	4	2	6	1	0	-0	-0
Vorderingenoverschot	-141	-602	-789	-120	-502	-633	-24	-94	-125

a. excl. overdrachten in natura.

e. Sectorale aspecten

Het is interessant om de budgettaire effecten van de varianten met compensatie via de sociale bijdragen ook op sectoraal vlak te analyseren. Daar de vermindering van de bijdragevoeten proportioneel is, begunstigt zij de meest arbeidsintensieve sectoren en de sectoren met de hoogste impliciete bijdragevoeten.

De bijkomende energieheffing kan worden vergeleken met het bedrag dat via een vermindering van de sociale zekerheidsbijdragen wordt 'herverdeeld'. Hoewel de twee bedragen *ex ante* gelijk zijn op geaggregeerd niveau, is dat *ex post* niet meer het geval (o.a. rekening houdend met de creatie van werkgelegenheid). Bovendien zijn er grote verschillen op sectoraal vlak, zoals blijkt uit tabel 13 (waarin de balans wordt opgemaakt voor de varianten 1B, 2B en 3B). Zo blijkt dat bepaalde bedrijfstakken (energie, handelbare diensten en uitrustingsgoederen) gebaat zijn bij die combinatie heffing/compensatie, terwijl de maatregel voor andere bedrijfstakken (intermediaire goederen, verbruiksgoederen en transport) eerder duur uitvalt.

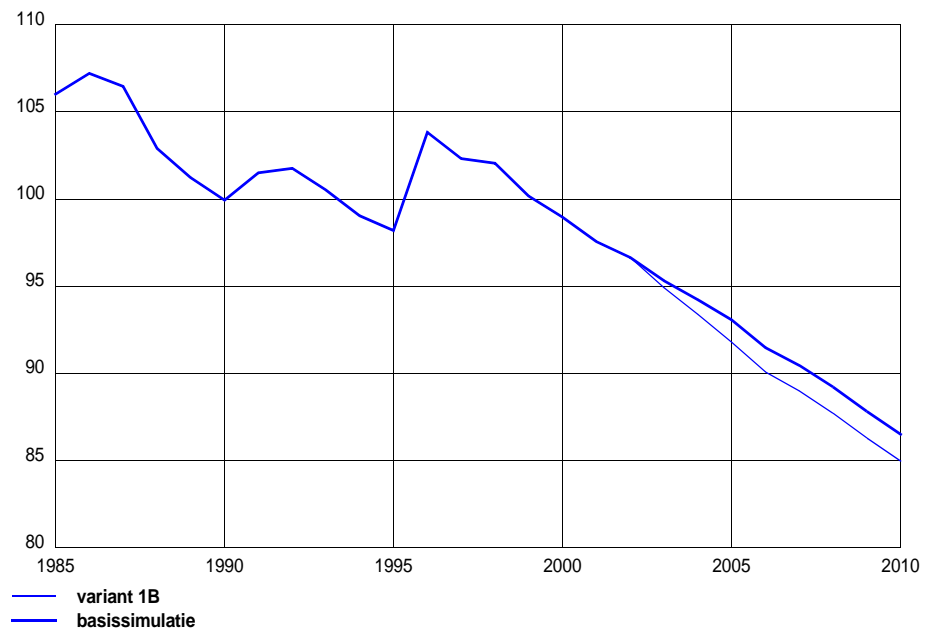
TABEL 13 - Energieheffingen en compensatie via de sociale bijdragen. Per bedrijfstak ontvangen en betaalde bedragen
(in miljoen euro in 2005)

	Variant 1B			Variant 2B			Variant 3B		
	energie-heffing	vermind. soc. bijdr.	netto-last	energie-heffing	vermind. soc. bijdr.	netto-last	energie-heffing	vermind. soc. bijdr.	netto-last
Energie	2	50	-48	2	45	-43	0	9	-9
Intermed. goederen	126	108	18	119	106	13	40	22	18
Uitrustingsgoederen	50	77	-27	52	78	-26	15	17	-2
Verbruiksgoederen	182	92	90	202	89	113	46	19	27
Bouw	38	71	-33	54	68	-14	17	14	3
Transport	157	99	58	116	98	18	23	21	2
Verhandelb. diensten	505	533	-27	503	523	-20	78	110	-32

3. Resultaten met betrekking tot het energieverbruik en de CO₂-emissies

Algemeen leiden de gesimuleerde scenario's tot een daling van het energieverbruik van de verschillende economische actoren, wat zich vertaalt in een snellere daling van de energie-intensiteit van het bbp¹ (zie figuur 1). Hieruit volgt ook een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. De verkregen daling van het energieverbruik hangt natuurlijk af van de hoogte van de heffing, maar die daling speelt hoe dan ook een niet te verwaarlozen rol in het gedeeltelijk terugdringen van de oorspronkelijk ingevoerde schok.

FIGUUR 1 - Evolutie van de energie-intensiteit van het bbp
(index 1990=100)

Vanaf het eerste jaar daalt het energie-eindverbruik met minimum 0,04 % (modaliteit Europese richtlijn) en met maximum 0,72 % (modaliteit gelijkschakeling met de prijzen van de buurlanden, zonder vrijstelling). In 2005 situeert de daling van het energieverbruik zich tussen 0,13 % (modaliteit Europese richtlijn) en 1,98 % (gelijkschakeling energieheffing, zonder vrijstelling). Op middellange termijn daalt het energieverbruik met minimum 0,21 % en, in het meest gunstige geval, met 2,26 % (gelijkschakeling heffing, zonder vrijstelling). Door de lengte van de simulatieperiode kan de gedragsaanpassing van de verbruikers goed in beeld worden gebracht.

Het energieverbruik neemt af bij alle economische actoren. Niettemin blijkt de daling sterker dan gemiddeld voor de woningbouw en de tertiaire sector (een sector die een groot deel van de verhoogde heffingen draagt) en is ze kleiner voor de industrie (zelfs geen daling bij een verdrievoudiging van de energiebijdrage, die nagenoeg geen betrekking heeft op de industrie).

1. Verhouding tussen het bruto binnenlands energieverbruik en het bbp in volume.

Op het einde van de periode nemen de energiegebonden CO₂-emissies af met minimum 0,47 % en maximum 3,64 %. De vermindering in de woningbouw en de tertiaire sector (en in sommige gevallen ook in de transportsector) is sterker dan gemiddeld. De daling van de emissies is daarentegen kleiner in de industrie en de energiesector.

Gelet op het niveau van de CO₂-emissies in de basissimulatie¹ (ongeveer 121 miljoen ton in 2010) en de in het Kyoto-protocol beoogde emissiereductie² kan de verhoging van de energieheffing volgens de in aanmerking genomen scenario's ten hoogste voor 20 % aan die doelstelling voldoen. De simulatie van het model met de meest gunstige modaliteit (op het vlak van emissiereductie; modaliteit 1B) toont immers dat de CO₂-emissies tegen 2010 met 4,2 miljoen ton zouden verminderen, wat ongeveer overeenstemt met een vijfde van de in het kader van het Kyoto-protocol te leveren inspanning³. Dat resultaat toont aan dat de energieheffingen (tenminste in de voornoemde modaliteiten) veeleer beschouwd moeten worden als één van de instrumenten van een globaal pakket van maatregelen ter vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.

TABEL 14 - Impact op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂ (varianten 1A, 2A, 3A en 4A)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	Variant 1A			Variant 2A			Variant 3A			Variant 4A		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Energie-eindverbruik												
- Totaal	-0,64	-1,92	-1,98	-0,69	-1,90	-1,84	-0,07	-0,20	-0,21	-0,26	-0,81	-0,84
- Industrie	-0,21	-0,49	-0,65	-0,36	-0,70	-0,75	-0,02	0,00	-0,03	-0,02	0,00	-0,00
- Transport	-0,62	-1,73	-1,50	-0,52	-1,46	-1,29	-0,06	-0,18	-0,16	-0,12	-0,35	-0,30
- Huishoudens en diensten	-1,05	-3,41	-3,55	-1,12	-3,35	-3,26	-0,12	-0,41	-0,41	-0,58	-1,90	-2,01
CO₂-uitstoot												
- Totaal	-0,79	-2,52	-3,06	-0,81	-2,36	-2,59	-0,10	-0,31	-0,39	-0,22	-0,74	-0,86
- Energieproductie	-0,11	-0,80	-1,85	0,30	0,44	-0,15	-0,02	-0,12	-0,26	-0,01	-0,19	-0,56
- Industrie	-0,33	-0,75	-0,83	-0,63	-1,27	-1,15	-0,06	-0,08	-0,07	-0,05	-0,06	-0,04
- Transport	-1,30	-4,22	-5,00	-1,02	-3,32	-3,92	-0,13	-0,48	-0,63	-0,09	-0,31	-0,31
- Huishoudens en diensten	-1,45	-4,52	-4,58	-1,84	-5,32	-5,05	-0,19	-0,60	-0,59	-0,72	-2,33	-2,45

1. De energiegebonden CO₂-emissies vertegenwoordigen bijna 80 % van de totale uitstoot van broeikasgassen (in CO₂-equivalenten).
2. Ter herinnering, die doelstelling bestaat uit een vermindering van het niveau van de broeikasgassen met 7,5 % tussen 2008 en 2012 ten opzichte van het niveau in 1990 (volgens onze berekeningen bedroeg de energiegerelateerde CO₂-uitstoot alleen al 108 Mt in 1990).
3. ofwel 4,2 miljoen ton van de 21 miljoen, als enkel de energiegerelateerde CO₂-uitstoot in aanmerking wordt genomen.

TABEL 15 - Impact op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂ (varianten 1B, 2B en 3B)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	Variant 1B			Variant 2B			Variant 3B		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Energie-eindverbruik									
- Totaal	-0,65	-1,98	-2,26	-0,72	-1,97	-2,10	-0,04	-0,13	-0,23
- Industrie	-0,23	-0,61	-1,35	-0,42	-0,76	-1,26	0,07	0,23	-0,01
- Transport	-0,62	-1,74	-1,51	-0,52	-1,47	-1,29	-0,06	-0,18	-0,17
- Huishoudens en diensten	-1,07	-3,47	-3,64	-1,15	-3,49	-3,48	-0,13	-0,45	-0,48
CO₂-uitstoot									
- Totaal	-0,76	-2,54	-3,47	-0,78	-2,30	-2,89	-0,07	-0,24	-0,47
- Energieproductie	-0,06	-0,81	-2,50	0,40	0,45	-0,83	-0,08	-0,37	-0,77
- Industrie	-0,27	-0,75	-1,68	-0,56	-0,85	-1,33	0,13	0,46	0,21
- Transport	-1,30	-4,22	-5,01	-1,01	-3,32	-3,92	-0,13	-0,49	-0,63
- Huishoudens en diensten	-1,47	-4,61	-4,71	-1,88	-5,52	-5,38	-0,20	-0,66	-0,69

TABEL 16 - Impact op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂ (varianten 1C, 2C, 3C en 4C)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	Variant 1C			Variant 2C			Variant 3C			Variant 4C		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Energie-eindverbruik												
- Totaal	-0,62	-1,85	-1,87	-0,68	-1,85	-1,75	-0,07	-0,19	-0,20	-0,25	-0,79	-0,81
- Industrie	-0,21	-0,49	-0,66	-0,36	-0,70	-0,75	-0,02	0,00	-0,03	-0,02	0,00	-0,00
- Transport	-0,56	-1,50	-1,14	-0,46	-1,25	-0,94	-0,05	-0,14	-0,10	-0,11	-0,31	-0,22
- Huishoudens en diensten	-1,05	-3,41	-3,53	-1,12	-3,37	-3,27	-0,12	-0,41	-0,42	-0,57	-1,89	-1,99
CO₂-uitstoot												
- Totaal	-0,78	-2,50	-3,05	-0,81	-2,36	-2,59	-0,10	-0,32	-0,39	-0,22	-0,73	-0,85
- Energieproductie	-0,11	-0,79	-1,86	0,31	0,44	-0,19	-0,02	-0,12	-0,28	-0,00	-0,18	-0,55
- Industrie	-0,34	-0,73	-0,79	-0,64	-1,24	-1,10	-0,06	-0,08	-0,06	-0,05	-0,06	-0,03
- Transport	-1,28	-4,18	-4,97	-1,00	-3,29	-3,91	-0,13	-0,48	-0,63	-0,09	-0,29	-0,30
- Huishoudens en diensten	-1,45	-4,53	-4,57	-1,85	-5,35	-5,07	-0,19	-0,61	-0,61	-0,72	-2,32	-2,43

TABEL 17 - Impact op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂ (varianten 1D, 2D en 3D)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	Variant 1D			Variant 2D			Variant 3D		
	2003	2005	2010	2003	2005	2010	2003	2005	2010
Energie-eindverbruik									
- Totaal	-0,64	-1,92	-2,14	-0,71	-1,92	-2,00	-0,04	-0,13	-0,21
- Industrie	-0,23	-0,61	-1,34	-0,43	-0,76	-1,25	0,06	0,23	-0,01
- Transport	-0,57	-1,49	-1,12	-0,46	-1,24	-0,91	-0,05	-0,14	-0,09
- Huishoudens en diensten	-1,07	-3,47	-3,63	-1,15	-3,51	-3,50	-0,13	-0,46	-0,49
CO₂-uitstoot									
- Totaal	-0,76	-2,53	-3,45	-0,78	-2,30	-2,89	-0,07	-0,25	-0,47
- Energieproductie	-0,06	-0,80	-2,51	0,40	0,44	-0,86	-0,08	-0,37	-0,78
- Industrie	-0,27	-0,73	-1,62	-0,56	-0,83	-1,27	0,13	0,46	0,22
- Transport	-1,28	-4,18	-4,99	-1,00	-3,29	-3,92	-0,13	-0,48	-0,63
- Huishoudens en diensten	-1,48	-4,62	-4,71	-1,89	-5,56	-5,41	-0,20	-0,67	-0,71

D. Belangrijkste bevindingen

In deze studie werden 14 varianten voor hogere heffingen op energieproducten besproken. Die werkzaamheden sluiten aan bij andere recente analyses van het Federaal Planbureau betreffende de impact van energie- en CO₂-heffingen in België¹. De conclusies zijn dan ook niet fundamenteel verschillend.

De resultaten van de huidige studie worden bepaald door drie factoren: de omvang van de heffingen, de wijze van compensatie van de belastingopbrengst en het al dan niet vrijstellen van sommige ondernemingsactiviteiten.

Wat de omvang van de heffingen betreft, lopen de *ex ante* belastingopbrengsten van de verschillende scenario's sterk uiteen. De heffing is veel hoger in de eerste twee modaliteiten (gelijkschakeling met de gemiddelde indirecte belastingen en met de gemiddelde prijs in de buurlanden). Dat leidt uiteraard tot meer uitgesproken economische effecten dan in de modaliteiten 3 en 4 (de Europese richtlijn m.b.t. een energieheffing en de verdrievoudiging van de huidige energiebijdrage).

In afdeling C werden de 14 scenario's gegroepeerd volgens de manier van compensatie en het al dan niet vrijstellen van sommige sectoren. Om de omvang van de heffingen buiten beschouwing te laten, kan men ze ook groeperen volgens modaliteit². In dat geval wordt, voor een gegeven bedrag aan heffingen, het *belang van de wijze van compensatie* duidelijk. We illustreren dat aan de hand van modaliteit 1, de modaliteit met de grootste opbrengst uit de nieuwe heffingen (zie tabel 18)³.

TABEL 18 - Voornaamste resultaten van de scenario's onder modaliteit 1: gelijkshakeling met de gemiddelde indirecte belastingen in de buurlanden (varianten 1A, 1B, 1C en 1D)^a
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	Compensatie via de sociale bijdragen, met vrijstelling (variant 1A)		Compensatie via de sociale bijdragen, zonder vrijstelling (variant 1B)		Compensatie via de directe belastingen, met vrijstelling (variant 1C)		Compensatie via de directe belastingen, zonder vrijstelling (variant 1D)	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Bbp	0,01	0,06	0,00	0,08	-0,03	0,05	-0,05	0,04
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	2,13	6,15	1,69	6,08	-6,06	-3,22	-6,92	-4,32
Consumptieprijzen	0,62	0,55	0,63	0,55	0,76	0,69	0,77	0,70
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-0,22	-0,16	-0,23	-0,16	-0,18	-0,12	-0,20	-0,14
Vorderingenoverschot overheid (miljoen euro)	49	154	34	153	-552	-717	-602	-789
Energie-eindverbruik	-1,92	-1,98	-1,98	-2,26	-1,85	-1,87	-1,92	-2,14
CO ₂ -uitstoot	-2,52	-3,06	-2,54	-3,47	-2,50	-3,05	-2,53	-3,45

a. Voor de nummering en de inhoud van alle varianten, zie tabel 4.

1. *The impacts of energy and carbon taxation in Belgium*, Working Paper 2-02, februari 2002.
2. In afdeling C werden de varianten gegroepeerd volgens de kolommen van tabel 4. In deze afdeling worden de varianten gegroepeerd volgens modaliteit, dus volgens de rijen van tabel 4.
3. Gelijkaardige tabellen voor de overige modaliteiten zijn opgenomen in bijlage E.

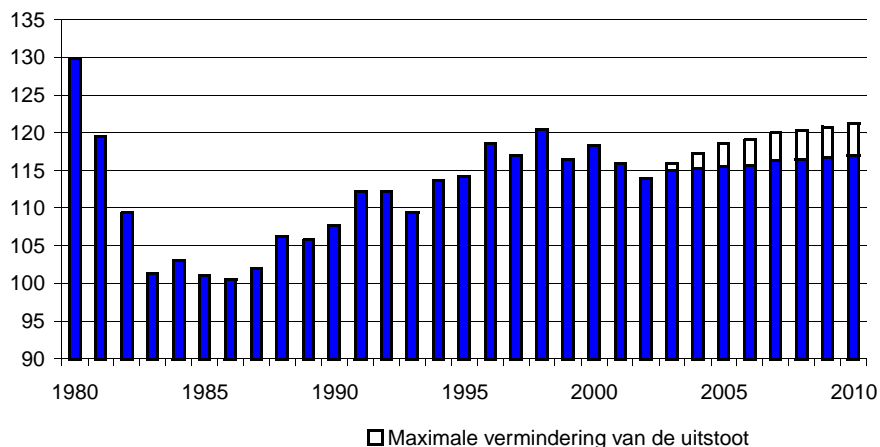
De compensatie via de sociale bijdragen blijkt gunstiger te zijn dan de compensatie via de directe belastingen, en dit vooral op het vlak van de werkgelegenheid, de prijzen en de overheidsfinanciën. De heffingen voor rekening van de ondernemingen vloeien dan terug via een vermindering van de werkgeversbijdragen (daling van de arbeidskosten), met gunstige gevolgen voor de werkgelegenheid. De gunstige impact op de productieprijzen tempert bovendien de stijging van de consumptieprijzen. De compensatie via de sociale bijdragen heeft tevens een licht positieve impact op de overheidsfinanciën, terwijl de fiscale compensatie duidelijk negatieve gevolgen heeft voor het vorderingensaldo van de overheid. Dat gunstiger begrotingsresultaat is grotendeels toe te schrijven aan de toename van de werkgelegenheid.

De overige indicatoren in tabel 18 vertonen minder verschillen. De impact op het bbp blijkt in alle gevallen gering. De aantasting van de binnenlandse vraag, zowel op het vlak van de particuliere consumptie (koopkrachtverlies van de particulieren) als van de investeringen, wordt grotendeels gecompenseerd door de daling van de invoerbehoefte¹. Ook de gevolgen voor het reëel beschikbaar inkomen van de particulieren zijn weinig verschillend. Het koopkrachtverlies is o.m. toe te schrijven aan het feit dat niet alle componenten van het beschikbaar inkomen worden geïndexeerd. Bovendien gebeurt de indexering via de gezondheidsindex, die veel minder sterk toeneemt dan het algemene consumptieprijspeil².

Ook de resultaten m.b.t. het energie-eindverbruik en de energiegerelateerde CO₂-emissies zijn vergelijkbaar voor een gegeven modaliteit. De energiegerelateerde CO₂-uitstoot vormt in België het gros van de broeikasgasemissies³, die volgens de Kyoto-afspraken op middellange termijn met 7,5 % moeten dalen t.o.v. het emissiepeil in 1990. Indien we die regel toepassen op de energiegerelateerde CO₂-emissies, dan bedraagt het middellangetermijnobjectief ongeveer 100 miljoen ton (tegenover het emissiepeil van 108 miljoen ton in 1990). Aangezien de basisprojectie 121 miljoen ton energiegerelateerde CO₂-emissies in 2010 vooropstelt en de gesimuleerde 'prikkel' tot een maximale emissiereductie van 4,2 miljoen ton leiden t.o.v. dat niveau (via modaliteit 1), kan aldus tot 20 % van de inspanning via die weg worden gerealiseerd. Heffingen op het energieverbruik moeten dan ook gezien worden als één onderdeel van een globaal pakket van maatregelen gericht op het terugdringen van de CO₂-emissies. Figuur 2 toont de evolutie van de energiegerelateerde CO₂-emissies vanaf 1980 tot en met de projectieperiode. De maximale emissiereductie is ook weergegeven. Daaruit blijkt dat de emissies, ook voor modaliteit 1, weliswaar nog steeds boven het niveau van 1990 blijven, maar dat de toename van de energiegerelateerde CO₂-emissies in de projectieperiode beduidend wordt afgeremd en onder het niveau van de tweede helft van de jaren negentig blijft.

-
1. De verminderde invoer betreft niet alleen de energieproducten, maar ook de invoer van de overige goederen en diensten. In relatieve termen is de daling het sterkst voor de energieproducten. In absolute termen is de invoerdaling evenwel groter voor het geheel van de overige goederen en diensten, dat in 2000 ruim 90 % van de totale Belgische invoer vertegenwoordigde.
 2. Andere determinanten werken niet altijd in dezelfde richting. In het geval van de parafiscale compensatie is de toename van de werkgelegenheid gunstig voor het beschikbaar inkomen, maar doet de vermindering van de werknemersbijdragen het belastbaar inkomen (en bijgevolg de directe belastingen) toenemen.
 3. Uitgedrukt in CO₂-equivalenten bestaat driekwart van de belangrijkste broeikasgasemissies (CO₂, CH₄ en N₂O) uit energiegerelateerde CO₂-emissies (zie: *Economische Vooruitzichten 2002-2007* van april 2002, hoofdstuk 7).

FIGUUR 2 - Evolutie van de energiegerelateerde CO₂-uitstoot
(in miljoen ton)

De energie-intensiteit van het bbp (d.i. het bruto binnenlands energieverbruik gedeeld door het bbp) kent in dat geval een meer uitgesproken daling tijdens de projectieperiode, zoals figuur 1 toont.

Het al dan niet vrijstellen van bepaalde ondernemingsactiviteiten blijkt vooral op sectoraal vlak belangrijk te zijn. Wanneer deze energie-intensieve sectoren onderworpen zouden worden aan de nieuwe energieheffingen, dan is de compensatie via de werkgeversbijdragen noodzakelijk om competitiviteitsproblemen te voorkomen. Niettemin zal, ook indien de compensatie (bij niet-vrijstelling) wordt toegekend, de investeringsactiviteit van die sectoren duidelijk ontmoedigd worden. Anderzijds zorgt de vermindering van de werkgeversbijdragen wel voor een substitutie ten voordele van de productiefactor arbeid.

Bijlage A: Gedetailleerde resultaten van de scenario's met vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen

TABEL 19 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 1A
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,06	-0,17	-0,25	-0,25	-0,20	-0,18
- Bruto-investeringen	-0,21	-0,41	-0,54	-0,52	-0,49	-0,48
. Ondernemingen	-0,30	-0,59	-0,82	-0,78	-0,76	-0,77
- Totale binnenlandse vraag	-0,08	-0,18	-0,25	-0,23	-0,20	-0,19
- Uitvoer	-0,02	-0,04	-0,06	-0,06	-0,05	-0,04
- Invoer	-0,10	-0,22	-0,32	-0,33	-0,30	-0,28
- Bbp	-0,01	-0,01	0,01	0,03	0,06	0,06
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,22	0,43	0,62	0,60	0,58	0,55
- Gezondheidsindex	0,02	0,03	0,04	0,04	0,04	0,03
- Uitvoer	0,00	0,00	0,00	-0,00	-0,00	-0,00
- Invoer	0,00	0,00	0,00	-0,00	-0,00	-0,01
- Ruilvoet	0,00	0,00	0,00	-0,00	0,00	0,00
- Bbp-deflator	0,13	0,23	0,33	0,32	0,30	0,29
- Reëel uurloon per werknemer	-0,20	-0,36	-0,52	-0,49	-0,47	-0,45
- Loonkost per eenheid product	-0,15	-0,26	-0,35	-0,30	-0,25	-0,22
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,01	0,01	0,05	0,10	0,14	0,15
- Verschil in duizendtallen	-0,25	0,50	2,13	4,19	5,81	6,15
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,12	-0,25	-0,37	-0,39	-0,38	-0,37
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,02	-0,15	-0,22	-0,23	-0,18	-0,16
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,03	0,02	0,03	0,01	0,02	0,02
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,00	-0,01	-0,02	-0,04	-0,06	-0,06
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,19	0,46	0,71	0,77	0,83	0,90
- Verschil in % van het bbp	0,06	0,15	0,21	0,22	0,22	0,22

TABEL 20 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 1A
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,13	-0,31	-0,44	-0,44	-0,35	-0,33
- Energie	-0,53	-1,11	-1,66	-1,74	-1,73	-1,68
- Verwerkende nijverheid	-0,11	-0,21	-0,27	-0,22	-0,16	-0,16
. Intermediaire goederen	-0,08	-0,16	-0,24	-0,24	-0,22	-0,21
. Uitrustingsgoederen	-0,15	-0,24	-0,27	-0,18	-0,15	-0,17
. Consumptiegoederen	-0,13	-0,25	-0,30	-0,22	-0,11	-0,10
- Bouw	-0,19	-0,35	-0,44	-0,38	-0,32	-0,28
- Transport en communicatie	-0,09	-0,15	-0,18	-0,12	-0,09	-0,08
- Handel en horeca	-0,09	-0,19	-0,27	-0,24	-0,19	-0,17
- Krediet en verzekeringen	-0,07	-0,15	-0,22	-0,22	-0,21	-0,20
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,02	0,01	0,05	0,10	0,09	0,08
- Overige marktdiensten	-0,14	-0,26	-0,35	-0,30	-0,26	-0,24
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,02	-0,06	-0,10	-0,13	-0,14	-0,13
- Energie	-0,27	-0,71	-1,21	-1,54	-2,00	-2,37
- Verwerkende nijverheid	-0,04	-0,06	-0,05	0,03	0,18	0,26
. Intermediaire goederen	-0,02	-0,03	-0,05	-0,05	-0,05	-0,04
. Uitrustingsgoederen	-0,03	-0,04	-0,03	0,04	0,17	0,26
. Consumptiegoederen	-0,06	-0,10	-0,06	0,08	0,36	0,48
- Bouw	-0,07	-0,13	-0,14	-0,12	-0,08	-0,06
- Transport en communicatie	0,05	0,11	0,17	0,18	0,18	0,17
- Handel en horeca	-0,01	0,00	0,03	0,07	0,10	0,10
- Krediet en verzekeringen	0,05	0,10	0,15	0,15	0,13	0,11
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	0,05	0,18	0,33	0,43	0,46	0,47
- Overige marktdiensten	-0,02	0,01	0,09	0,19	0,20	0,18

TABEL 21 - Budgettaire effecten van variant 1A
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	160	262	403	381	447	495
- Directe belastingen	118	173	244	199	226	249
- Indirecte belastingen	584	1158	1765	1781	1836	1899
waarvan accijnzen	556	1101	1666	1668	1708	1762
- Sociale premies	-546	-1075	-1616	-1609	-1627	-1665
Lopende uitgaven, waarvan	127	253	370	386	367	351
- Overheidsconsumptie	35	88	144	167	175	183
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	16	23	26	12	1	-5
- Rentelasten	57	102	140	146	129	107
Saldo van de lopende verrichtingen	33	10	33	-5	79	144
Saldo van de kapitaalverrichtingen	6	11	16	15	12	10
Vorderingenoverschot	39	21	49	10	91	154

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 22 - Impact van variant 1A op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,64	-1,29	-1,92	-1,99	-2,00	-1,98
- Industrie	-0,21	-0,36	-0,49	-0,46	-0,54	-0,65
- Transport	-0,62	-1,21	-1,73	-1,69	-1,59	-1,50
- Huishoudens en diensten	-1,05	-2,23	-3,41	-3,66	-3,68	-3,55
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,79	-1,64	-2,52	-2,75	-2,95	-3,06
- Energieproductie	-0,11	-0,42	-0,80	-1,14	-1,53	-1,85
- Industrie	-0,33	-0,55	-0,75	-0,68	-0,73	-0,83
- Transport	-1,30	-2,75	-4,22	-4,61	-4,95	-5,00
- Huishoudens en diensten	-1,45	-2,99	-4,52	-4,77	-4,75	-4,58

TABEL 23 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 2A
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,04	-0,11	-0,17	-0,16	-0,12	-0,10
- Bruto-investeringen	-0,17	-0,33	-0,48	-0,47	-0,52	-0,52
. Ondernemingen	-0,24	-0,49	-0,71	-0,71	-0,77	-0,79
- Totale binnenlandse vraag	-0,06	-0,13	-0,19	-0,18	-0,17	-0,17
- Uitvoer	-0,02	-0,05	-0,07	-0,07	-0,05	-0,04
- Invoer	-0,10	-0,21	-0,31	-0,31	-0,29	-0,27
- Bbp	0,01	0,02	0,04	0,05	0,07	0,08
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,15	0,29	0,42	0,39	0,37	0,34
- Gezondheidsindex	0,02	0,02	0,03	0,02	0,01	0,00
- Uitvoer	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,02
- Invoer	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02
- Ruilvoet	0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
- Bbp-deflator	0,08	0,15	0,21	0,19	0,18	0,16
- Reëel uurloon per werknemer	-0,13	-0,24	-0,34	-0,32	-0,30	-0,29
- Loonkost per eenheid product	-0,17	-0,30	-0,41	-0,35	-0,30	-0,27
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	0,01	0,04	0,08	0,12	0,16	0,17
- Verschil in duizendtallen	0,22	1,47	3,20	5,05	6,66	7,09
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,10	-0,22	-0,33	-0,35	-0,35	-0,34
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,02	-0,09	-0,15	-0,16	-0,10	-0,09
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	0,01	0,00	-0,01	-0,03	-0,05	-0,05
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,18	0,40	0,63	0,68	0,76	0,84
- Verschil in % van het bbp	0,06	0,13	0,19	0,20	0,21	0,21

TABEL 24 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 2A
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,11	-0,22	-0,30	-0,27	-0,20	-0,18
- Energie	-0,37	-0,80	-1,20	-1,26	-1,22	-1,16
- Verwerkende nijverheid	-0,10	-0,18	-0,24	-0,18	-0,15	-0,14
. Intermediaire goederen	-0,06	-0,13	-0,20	-0,20	-0,18	-0,17
. Uitrustingsgoederen	-0,15	-0,24	-0,30	-0,22	-0,21	-0,21
. Consumptiegoederen	-0,11	-0,19	-0,22	-0,14	-0,06	-0,05
- Bouw	-0,15	-0,27	-0,37	-0,33	-0,29	-0,26
- Transport en communicatie	-0,08	-0,13	-0,18	-0,13	-0,10	-0,08
- Handel en horeca	-0,08	-0,16	-0,23	-0,23	-0,20	-0,17
- Krediet en verzekeringen	0,01	0,00	-0,01	-0,02	-0,01	0,00
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,01	0,01	0,04	0,06	0,05	0,04
- Overige marktdiensten	-0,12	-0,21	-0,30	-0,27	-0,23	-0,21
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,01	-0,04	-0,06	-0,07	-0,05	-0,05
- Energie	-0,19	-0,51	-0,88	-1,12	-1,43	-1,67
- Verwerkende nijverheid	-0,03	-0,04	-0,00	0,09	0,25	0,33
. Intermediaire goederen	-0,01	-0,02	-0,04	-0,04	-0,04	-0,03
. Uitrustingsgoederen	-0,03	-0,04	-0,03	0,03	0,15	0,24
. Consumptiegoederen	-0,05	-0,04	0,04	0,22	0,53	0,65
- Bouw	-0,02	-0,04	-0,06	-0,05	-0,04	-0,02
- Transport en communicatie	0,06	0,12	0,17	0,19	0,18	0,17
- Handel en horeca	0,00	0,02	0,05	0,08	0,11	0,11
- Krediet en verzekeringen	0,09	0,18	0,26	0,25	0,25	0,24
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	0,06	0,18	0,31	0,38	0,42	0,42
- Overige marktdiensten	-0,00	0,06	0,13	0,21	0,23	0,20

TABEL 25 - Budgettaire effecten van variant 2A
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	120	209	303	284	335	360
- Directe belastingen	85	126	169	131	151	160
- Indirecte belastingen	497	984	1478	1490	1523	1555
waarvan accijnzen	477	942	1413	1416	1440	1470
- Sociale premies	-465	-906	-1351	-1344	-1346	-1364
Lopende uitgaven, waarvan	85	168	238	230	204	164
- Overheidsconsumptie	25	59	94	105	105	103
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	9	9	5	-11	-26	-38
- Rentelasten	36	71	97	94	83	57
Saldo van de lopende verrichtingen	35	41	65	54	131	196
Saldo van de kapitaalverrichtingen	4	7	10	9	7	5
Vorderingenoverschot	39	48	76	64	138	201

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 26 - Impact van variant 2A op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,69	-1,32	-1,90	-1,92	-1,89	-1,84
- Industrie	-0,36	-0,55	-0,70	-0,59	-0,64	-0,75
- Transport	-0,52	-1,02	-1,46	-1,44	-1,36	-1,29
- Huishoudens en diensten	-1,12	-2,26	-3,35	-3,52	-3,43	-3,26
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,81	-1,60	-2,36	-2,47	-2,55	-2,59
- Energieproductie	0,30	0,40	0,44	0,22	0,03	-0,15
- Industrie	-0,63	-0,99	-1,27	-1,07	-1,06	-1,15
- Transport	-1,02	-2,15	-3,32	-3,61	-3,87	-3,92
- Huishoudens en diensten	-1,84	-3,63	-5,32	-5,45	-5,28	-5,05

TABEL 27 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 3A
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,01	-0,01
- Bruto-investeringen	-0,03	-0,06	-0,09	-0,10	-0,12	-0,13
. Ondernemingen	-0,04	-0,08	-0,13	-0,14	-0,17	-0,18
- Totale binnenlandse vraag	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03
- Uitvoer	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
- Invoer	-0,01	-0,03	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
- Bbp	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,01	0,03	0,04	0,04	0,03	0,03
- Gezondheidsindex	0,00	0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,01
- Uitvoer	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
- Invoer	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
- Ruilvoet	0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
- Bbp-deflator	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,01
- Reëel uurloon per werknemer	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03
- Loonkost per eenheid product	-0,03	-0,06	-0,08	-0,07	-0,06	-0,06
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	0,00	0,01	0,02	0,02	0,03	0,03
- Verschil in duizendtallen	0,10	0,32	0,70	1,02	1,31	1,38
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,02	-0,04	-0,06	-0,06	-0,07	-0,06
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,01	-0,01
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,00	-0,00	0,00	-0,00	0,00	0,00
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	0,00	0,00	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,02	0,06	0,09	0,11	0,13	0,15
- Verschil in % van het bbp	0,01	0,02	0,03	0,03	0,04	0,04

TABEL 28 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 3A
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,03	-0,03
- Energie	-0,05	-0,11	-0,17	-0,18	-0,18	-0,18
- Verwerkende nijverheid	-0,01	-0,03	-0,04	-0,03	-0,03	-0,02
. Intermediaire goederen	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03
. Uitrustingsgoederen	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,04	-0,04
. Consumptiegoederen	-0,02	-0,03	-0,03	-0,02	-0,01	-0,01
- Bouw	-0,02	-0,05	-0,06	-0,06	-0,06	-0,06
- Transport en communicatie	-0,01	-0,03	-0,04	-0,03	-0,03	-0,02
- Handel en horeca	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,03	-0,03
- Krediet en verzekeringen	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,00	-0,00	-0,00	0,00	-0,00	-0,00
- Overige marktdiensten	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,04	-0,04
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
- Energie	-0,03	-0,07	-0,12	-0,16	-0,20	-0,24
- Verwerkende nijverheid	-0,00	-0,00	0,01	0,02	0,06	0,07
. Intermediaire goederen	-0,00	-0,00	-0,01	-0,00	-0,00	-0,00
. Uitrustingsgoederen	-0,00	0,00	0,01	0,02	0,05	0,06
. Consumptiegoederen	-0,01	-0,00	0,02	0,05	0,11	0,13
- Bouw	0,00	-0,00	0,00	-0,00	-0,01	-0,01
- Transport en communicatie	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
- Handel en horeca	0,00	0,00	0,01	0,02	0,02	0,02
- Krediet en verzekeringen	0,02	0,03	0,04	0,05	0,04	0,04
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	0,01	0,03	0,05	0,06	0,07	0,07
- Overige marktdiensten	0,00	0,01	0,03	0,04	0,05	0,04

TABEL 29 - Budgettaire effecten van variant 3A
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	12	20	32	31	37	38
- Directe belastingen	9	11	16	12	13	13
- Indirecte belastingen	75	149	230	232	238	245
waarvan accijnzen	73	146	224	226	231	238
- Sociale premies	-72	-141	-214	-213	-215	-221
Lopende uitgaven, waarvan	8	14	18	16	9	1
- Overheidsconsumptie	2	5	7	8	7	6
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	0	-1	-3	-6	-10	-12
- Rentelasten	5	7	10	9	7	4
Saldo van de lopende verrichtingen	4	6	14	16	28	37
Saldo van de kapitaalverrichtingen	0	1	1	1	1	0
Vorderingenoverschot	4	6	15	16	28	37

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 30 - Impact van variant 3A op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,07	-0,14	-0,20	-0,21	-0,21	-0,21
- Industrie	-0,02	-0,01	0,00	0,01	-0,00	-0,03
- Transport	-0,06	-0,12	-0,18	-0,18	-0,17	-0,16
- Huishoudens en diensten	-0,12	-0,26	-0,41	-0,43	-0,43	-0,41
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,10	-0,20	-0,31	-0,34	-0,37	-0,39
- Energieproductie	-0,02	-0,06	-0,12	-0,16	-0,21	-0,26
- Industrie	-0,06	-0,08	-0,08	-0,05	-0,05	-0,07
- Transport	-0,13	-0,30	-0,48	-0,55	-0,61	-0,63
- Huishoudens en diensten	-0,19	-0,39	-0,60	-0,63	-0,62	-0,59

TABEL 31 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 4A
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,02	-0,06	-0,09	-0,09	-0,08	-0,07
- Bruto-investeringen	-0,06	-0,12	-0,16	-0,14	-0,11	-0,09
. Ondernemingen	-0,09	-0,18	-0,24	-0,22	-0,18	-0,18
- Totale binnenlandse vraag	-0,03	-0,06	-0,08	-0,08	-0,06	-0,05
- Uitvoer	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
- Invoer	-0,03	-0,06	-0,09	-0,09	-0,08	-0,07
- Bbp	-0,01	-0,01	-0,01	-0,00	0,01	0,01
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,09	0,17	0,25	0,24	0,23	0,22
- Gezondheidsindex	0,02	0,03	0,05	0,05	0,05	0,05
- Uitvoer	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
- Invoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- Ruilvoet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- Bbp-deflator	0,05	0,10	0,15	0,14	0,14	0,13
- Reëel uurloon per werknemer	-0,07	-0,13	-0,19	-0,17	-0,16	-0,16
- Loonkost per eenheid product	-0,01	-0,02	-0,02	-0,01	-0,00	0,00
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,01	-0,01	-0,01	-0,00	0,01	0,01
- Verschil in duizendtallen	-0,40	-0,56	-0,52	-0,02	0,34	0,41
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,03	-0,06	-0,08	-0,09	-0,08	-0,08
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,01	-0,05	-0,07	-0,08	-0,06	-0,06
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,00	-0,01	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,06	0,14	0,21	0,22	0,22	0,22
- Verschil in % van het bbp	0,02	0,04	0,06	0,06	0,05	0,05

TABEL 32 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 4A
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,05	-0,11	-0,15	-0,13	-0,11	-0,10
- Energie	-0,18	-0,39	-0,60	-0,65	-0,66	-0,65
- Verwerkende nijverheid	-0,03	-0,06	-0,07	-0,06	-0,05	-0,04
. Intermediaire goederen	-0,02	-0,05	-0,07	-0,07	-0,06	-0,06
. Uitrustingsgoederen	-0,04	-0,07	-0,08	-0,05	-0,04	-0,04
. Consumptiegoederen	-0,03	-0,07	-0,08	-0,06	-0,03	-0,03
- Bouw	-0,06	-0,10	-0,14	-0,12	-0,08	-0,07
- Transport en communicatie	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,03	-0,02
- Handel en horeca	-0,03	-0,07	-0,10	-0,09	-0,07	-0,06
- Krediet en verzekeringen	-0,02	-0,05	-0,07	-0,06	-0,06	-0,05
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,01	-0,00	0,01	0,03	0,03	0,03
- Overige marktdiensten	-0,05	-0,08	-0,11	-0,10	-0,08	-0,08
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,01	-0,02	-0,04	-0,05	-0,05	-0,05
- Energie	-0,09	-0,25	-0,44	-0,57	-0,76	-0,91
- Verwerkende nijverheid	-0,01	-0,02	-0,03	-0,01	0,02	0,03
. Intermediaire goederen	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
. Uitrustingsgoederen	-0,01	-0,02	-0,02	-0,01	0,01	0,02
. Consumptiegoederen	-0,02	-0,04	-0,03	-0,01	0,05	0,07
- Bouw	-0,04	-0,07	-0,09	-0,08	-0,05	-0,04
- Transport en communicatie	0,00	-0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- Handel en horeca	-0,01	-0,02	-0,02	-0,01	-0,01	-0,01
- Krediet en verzekeringen	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,00	-0,00
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	0,00	0,03	0,06	0,09	0,10	0,10
- Overige marktdiensten	-0,02	-0,03	-0,02	0,01	0,01	0,01

TABEL 33 - Budgettaire effecten van variant 4A
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	68	116	172	159	181	198
- Directe belastingen	48	74	103	84	94	102
- Indirecte belastingen	166	331	505	511	527	543
waarvan accijnzen	151	301	457	460	471	483
- Sociale premies	-147	-292	-440	-440	-445	-452
Lopende uitgaven, waarvan	57	120	181	194	196	198
- Overheidsconsumptie	18	44	71	82	86	90
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	12	23	33	31	30	31
- Rentelasten	20	37	53	57	55	52
Saldo van de lopende verrichtingen	11	-4	-9	-35	-15	0
Saldo van de kapitaalverrichtingen	2	4	6	6	4	4
Vorderingenoverschot	13	-0	-4	-29	-11	4

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 34 - Impact van variant 4A op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,26	-0,53	-0,81	-0,85	-0,86	-0,84
- Industrie	-0,02	-0,01	0,00	0,02	0,01	-0,00
- Transport	-0,12	-0,24	-0,35	-0,35	-0,32	-0,30
- Huishoudens en diensten	-0,58	-1,23	-1,90	-2,03	-2,06	-2,01
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,22	-0,48	-0,74	-0,81	-0,85	-0,86
- Energieproductie	-0,01	-0,08	-0,19	-0,32	-0,46	-0,56
- Industrie	-0,05	-0,06	-0,06	-0,03	-0,03	-0,04
- Transport	-0,09	-0,20	-0,31	-0,33	-0,33	-0,31
- Huishoudens en diensten	-0,72	-1,51	-2,33	-2,47	-2,50	-2,45

Bijlage B: Gedetailleerde resultaten van de scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de sociale bijdragen

TABEL 35 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 1B
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,07	-0,18	-0,26	-0,26	-0,20	-0,18
- Bruto-investeringen	-0,23	-0,48	-0,72	-0,74	-0,79	-0,77
. Ondernemingen	-0,34	-0,71	-1,06	-1,10	-1,18	-1,18
- Totale binnenlandse vraag	-0,09	-0,20	-0,29	-0,29	-0,27	-0,26
- Uitvoer	-0,02	-0,05	-0,07	-0,07	-0,06	-0,05
- Invoer	-0,11	-0,25	-0,37	-0,40	-0,38	-0,36
- Bbp	-0,01	-0,01	0,00	0,03	0,07	0,08
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,22	0,43	0,63	0,61	0,58	0,55
- Gezondheidsindex	0,02	0,04	0,05	0,05	0,05	0,04
- Uitvoer	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	-0,00
- Invoer	-0,00	-0,00	0,00	-0,00	-0,00	-0,01
- Ruilvoet	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
- Bbp-deflator	0,13	0,24	0,35	0,33	0,31	0,29
- Reëel uurloon per werknemer	-0,20	-0,36	-0,52	-0,49	-0,46	-0,45
- Loonkost per eenheid product	-0,18	-0,32	-0,44	-0,38	-0,32	-0,30
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,01	0,01	0,04	0,10	0,14	0,14
- Verschil in duizendtallen	-0,49	0,26	1,69	3,93	5,76	6,08
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,12	-0,26	-0,39	-0,41	-0,40	-0,37
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,04	-0,15	-0,23	-0,25	-0,18	-0,16
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,03	0,02	0,03	0,01	0,02	0,03
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	0,01	0,00	-0,01	-0,03	-0,05	-0,05
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,22	0,52	0,84	0,94	1,08	1,17
- Verschil in % van het bbp	0,07	0,17	0,26	0,28	0,29	0,29

TABEL 36 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 1B
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,15	-0,34	-0,50	-0,50	-0,40	-0,37
- Energie	-0,53	-1,13	-1,69	-1,78	-1,78	-1,75
- Verwerkende nijverheid	-0,13	-0,24	-0,31	-0,26	-0,21	-0,19
. Intermediaire goederen	-0,08	-0,17	-0,26	-0,26	-0,23	-0,22
. Uitrustingsgoederen	-0,17	-0,29	-0,37	-0,29	-0,29	-0,28
. Consumptiegoederen	-0,14	-0,26	-0,33	-0,25	-0,12	-0,10
- Bouw	-0,20	-0,36	-0,50	-0,44	-0,36	-0,32
- Transport en communicatie	-0,10	-0,17	-0,22	-0,16	-0,12	-0,10
- Handel en horeca	-0,11	-0,21	-0,30	-0,27	-0,22	-0,20
- Krediet en verzekeringen	-0,08	-0,16	-0,24	-0,25	-0,23	-0,22
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,03	-0,01	0,02	0,08	0,07	0,06
- Overige marktdiensten	-0,16	-0,28	-0,38	-0,33	-0,28	-0,25
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,02	-0,06	-0,12	-0,15	-0,15	-0,15
- Energie	-0,27	-0,69	-1,16	-1,45	-1,80	-2,09
- Verwerkende nijverheid	-0,04	-0,06	-0,03	0,06	0,22	0,28
. Intermediaire goederen	-0,00	0,01	0,04	0,08	0,13	0,10
. Uitrustingsgoederen	-0,04	-0,06	-0,06	-0,01	0,10	0,19
. Consumptiegoederen	-0,07	-0,11	-0,07	0,08	0,37	0,46
- Bouw	-0,08	-0,14	-0,20	-0,17	-0,13	-0,10
- Transport en communicatie	0,04	0,09	0,14	0,16	0,16	0,15
- Handel en horeca	-0,01	-0,01	0,02	0,06	0,09	0,09
- Krediet en verzekeringen	0,05	0,10	0,14	0,14	0,12	0,10
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	0,04	0,17	0,31	0,42	0,46	0,46
- Overige marktdiensten	-0,04	0,00	0,07	0,18	0,20	0,18

TABEL 37 - Budgettaire effecten van variant 1B
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	156	271	408	389	462	507
- Directe belastingen	117	181	252	204	235	258
- Indirecte belastingen	628	1253	1905	1923	1981	2045
waarvan accijnzen	602	1195	1809	1812	1854	1908
- Sociale premies	-592	-1170	-1760	-1749	-1767	-1808
Lopende uitgaven, waarvan	126	261	390	404	386	364
- Overheidsconsumptie	36	91	150	173	180	185
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	18	28	33	19	6	-1
- Rentelasten	52	101	144	148	133	112
Saldo van de lopende verrichtingen	31	10	18	-16	76	143
Saldo van de kapitaalverrichtingen	6	11	16	15	12	10
Vorderingenoverschot	37	21	34	-0	88	153

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 38 - Impact van variant 1B op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,65	-1,32	-1,98	-2,10	-2,21	-2,26
- Industrie	-0,23	-0,40	-0,61	-0,67	-1,01	-1,35
- Transport	-0,62	-1,22	-1,74	-1,70	-1,60	-1,51
- Huishoudens en diensten	-1,07	-2,26	-3,47	-3,74	-3,77	-3,64
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,76	-1,63	-2,54	-2,86	-3,23	-3,47
- Energieproductie	-0,06	-0,38	-0,81	-1,28	-1,93	-2,50
- Industrie	-0,27	-0,48	-0,75	-0,84	-1,26	-1,68
- Transport	-1,30	-2,75	-4,22	-4,62	-4,95	-5,01
- Huishoudens en diensten	-1,47	-3,03	-4,61	-4,88	-4,88	-4,71

TABEL 39 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 2B
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,05	-0,12	-0,18	-0,18	-0,14	-0,11
- Bruto-investeringen	-0,20	-0,42	-0,63	-0,67	-0,76	-0,75
. Ondernemingen	-0,28	-0,61	-0,93	-1,00	-1,13	-1,14
- Totale binnenlandse vraag	-0,07	-0,16	-0,23	-0,24	-0,24	-0,23
- Uitvoer	-0,03	-0,06	-0,09	-0,09	-0,08	-0,06
- Invoer	-0,12	-0,25	-0,36	-0,38	-0,37	-0,35
- Bbp	0,01	0,01	0,03	0,05	0,07	0,08
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,16	0,30	0,44	0,42	0,40	0,37
- Gezondheidsindex	0,02	0,04	0,05	0,05	0,04	0,03
- Uitvoer	-0,00	-0,00	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01
- Invoer	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02
- Ruilvoet	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01
- Bbp-deflator	0,09	0,17	0,24	0,23	0,21	0,19
- Reëel uurloon per werknemer	-0,13	-0,24	-0,34	-0,31	-0,29	-0,28
- Loonkost per eenheid product	-0,20	-0,35	-0,47	-0,41	-0,34	-0,32
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	0,00	0,03	0,07	0,11	0,15	0,16
- Verschil in duizendtallen	0,02	1,06	2,72	4,62	6,41	6,77
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,11	-0,23	-0,35	-0,37	-0,37	-0,34
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,03	-0,11	-0,16	-0,17	-0,12	-0,10
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	0,01	0,01	0,00	-0,02	-0,04	-0,04
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,21	0,47	0,75	0,84	0,98	1,08
- Verschil in % van het bbp	0,07	0,15	0,23	0,25	0,27	0,27

TABEL 40 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 2B
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,15	-0,29	-0,41	-0,39	-0,31	-0,28
- Energie	-0,37	-0,82	-1,22	-1,30	-1,28	-1,23
- Verwerkende nijverheid	-0,12	-0,21	-0,28	-0,24	-0,20	-0,19
. Intermediaire goederen	-0,07	-0,14	-0,21	-0,21	-0,19	-0,18
. Uitrustingsgoederen	-0,17	-0,30	-0,39	-0,32	-0,32	-0,31
. Consumptiegoederen	-0,13	-0,22	-0,27	-0,20	-0,11	-0,10
- Bouw	-0,16	-0,30	-0,42	-0,37	-0,32	-0,29
- Transport en communicatie	-0,10	-0,16	-0,21	-0,17	-0,13	-0,11
- Handel en horeca	-0,09	-0,18	-0,27	-0,27	-0,23	-0,20
- Krediet en verzekeringen	0,00	-0,01	-0,03	-0,05	-0,04	-0,02
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,02	-0,00	0,02	0,04	0,03	0,03
- Overige marktdiensten	-0,13	-0,24	-0,33	-0,30	-0,26	-0,23
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,02	-0,05	-0,09	-0,11	-0,10	-0,10
- Energie	-0,18	-0,46	-0,74	-0,88	-0,95	-1,01
- Verwerkende nijverheid	-0,03	-0,03	0,00	0,10	0,27	0,32
. Intermediaire goederen	-0,00	0,02	0,05	0,09	0,13	0,11
. Uitrustingsgoederen	-0,04	-0,06	-0,06	-0,02	0,09	0,18
. Consumptiegoederen	-0,06	-0,06	0,01	0,18	0,48	0,57
- Bouw	-0,04	-0,08	-0,11	-0,10	-0,08	-0,06
- Transport en communicatie	0,05	0,10	0,15	0,16	0,16	0,15
- Handel en horeca	-0,00	0,01	0,03	0,06	0,09	0,09
- Krediet en verzekeringen	0,09	0,17	0,24	0,24	0,23	0,22
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	0,05	0,17	0,29	0,37	0,41	0,41
- Overige marktdiensten	-0,01	0,04	0,11	0,20	0,22	0,20

TABEL 41 - Budgettaire effecten van variant 2B
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	126	217	327	316	378	409
- Directe belastingen	89	134	185	148	169	182
- Indirecte belastingen	541	1069	1611	1625	1661	1693
waarvan accijnzen	521	1028	1544	1549	1573	1600
- Sociale premies	-506	-992	-1477	-1464	-1461	-1475
Lopende uitgaven, waarvan	94	188	274	277	248	211
- Overheidsconsumptie	27	67	108	123	127	124
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	13	18	19	6	-9	-20
- Rentelasten	38	73	102	102	83	59
Saldo van de lopende verrichtingen	33	29	52	39	129	198
Saldo van de kapitaalverrichtingen	4	7	11	10	7	6
Vorderingenoverschot	37	37	63	49	137	204

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 42 - Impact van variant 2B op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,72	-1,37	-1,97	-2,00	-2,07	-2,10
- Industrie	-0,42	-0,60	-0,76	-0,64	-0,93	-1,26
- Transport	-0,52	-1,02	-1,47	-1,45	-1,36	-1,29
- Huishoudens en diensten	-1,15	-2,34	-3,49	-3,69	-3,65	-3,48
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,78	-1,54	-2,30	-2,46	-2,71	-2,89
- Energieproductie	0,40	0,47	0,45	0,03	-0,43	-0,83
- Industrie	-0,56	-0,71	-0,85	-0,60	-0,92	-1,33
- Transport	-1,01	-2,15	-3,32	-3,61	-3,87	-3,92
- Huishoudens en diensten	-1,88	-3,75	-5,52	-5,71	-5,60	-5,38

TABEL 43 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 3B
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,00	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,01
- Bruto-investeringen	-0,04	-0,09	-0,14	-0,17	-0,21	-0,22
. Ondernemingen	-0,05	-0,13	-0,20	-0,24	-0,30	-0,31
- Totale binnenlandse vraag	-0,01	-0,03	-0,04	-0,05	-0,06	-0,06
- Uitvoer	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,01
- Invoer	-0,02	-0,04	-0,06	-0,07	-0,08	-0,08
- Bbp	0,00	-0,00	0,00	0,00	0,01	0,01
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,02	0,03	0,05	0,04	0,04	0,03
- Gezondheidsindex	0,00	0,00	0,01	0,01	0,00	-0,00
- Uitvoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,00
- Invoer	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
- Ruilvoet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- Bbp-deflator	0,01	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02
- Reëel uurloon per werknemer	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,02
- Loonkost per eenheid product	-0,04	-0,08	-0,11	-0,09	-0,08	-0,08
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	0,00	0,01	0,02	0,02	0,03	0,03
- Verschil in duizendtallen	0,06	0,26	0,62	0,96	1,29	1,31
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,02	-0,04	-0,07	-0,07	-0,07	-0,07
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,00	-0,02	-0,02	-0,02	-0,01	-0,01
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	0,00	0,00	0,00	-0,00	-0,01	-0,01
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,03	0,08	0,13	0,16	0,21	0,24
- Verschil in % van het bbp	0,01	0,03	0,04	0,05	0,06	0,06

TABEL 44 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 3B
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,03	-0,06	-0,08	-0,08	-0,06	-0,06
- Energie	-0,06	-0,13	-0,20	-0,21	-0,22	-0,22
- Verwerkende nijverheid	-0,02	-0,04	-0,05	-0,05	-0,05	-0,04
. Intermediaire goederen	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04
. Uitrustingsgoederen	-0,03	-0,05	-0,08	-0,08	-0,08	-0,08
. Consumptiegoederen	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,02	-0,01
- Bouw	-0,03	-0,06	-0,08	-0,08	-0,07	-0,07
- Transport en communicatie	-0,02	-0,04	-0,05	-0,05	-0,04	-0,03
- Handel en horeca	-0,02	-0,03	-0,05	-0,05	-0,04	-0,04
- Krediet en verzekeringen	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
- Overige marktdiensten	-0,02	-0,04	-0,06	-0,06	-0,05	-0,04
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
- Energie	-0,02	-0,06	-0,09	-0,09	-0,07	-0,05
- Verwerkende nijverheid	-0,00	-0,00	0,00	0,02	0,05	0,05
. Intermediaire goederen	-0,00	0,00	0,01	0,02	0,03	0,01
. Uitrustingsgoederen	-0,00	-0,00	-0,00	0,01	0,03	0,04
. Consumptiegoederen	-0,01	-0,01	0,01	0,04	0,08	0,09
- Bouw	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,02	-0,02
- Transport en communicatie	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
- Handel en horeca	0,00	0,00	0,01	0,01	0,02	0,02
- Krediet en verzekeringen	0,02	0,03	0,05	0,05	0,04	0,04
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	0,01	0,03	0,05	0,06	0,07	0,07
- Overige marktdiensten	0,00	0,01	0,03	0,04	0,05	0,04

TABEL 45 - Budgettaire effecten van variant 3B
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	13	22	37	39	46	48
- Directe belastingen	10	13	19	16	17	18
- Indirecte belastingen	90	181	278	281	289	297
waarvan accijnzen	89	178	272	274	282	289
- Sociale premies	-87	-172	-261	-259	-261	-269
Lopende uitgaven, waarvan	10	19	26	26	19	10
- Overheidsconsumptie	3	6	11	13	12	10
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	1	1	-0	-2	-6	-9
- Rentelasten	5	8	11	11	7	4
Saldo van de lopende verrichtingen	3	3	11	12	27	38
Saldo van de kapitaalverrichtingen	0	1	1	1	1	1
Vorderingenoverschot	3	4	12	13	28	38

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 46 - Impact van variant 3B op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,04	-0,09	-0,13	-0,16	-0,20	-0,23
- Industrie	0,07	0,15	0,23	0,21	0,10	-0,01
- Transport	-0,06	-0,13	-0,18	-0,18	-0,17	-0,17
- Huishoudens en diensten	-0,13	-0,29	-0,45	-0,49	-0,49	-0,48
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,07	-0,15	-0,24	-0,30	-0,39	-0,47
- Energieproductie	-0,08	-0,21	-0,37	-0,47	-0,63	-0,77
- Industrie	0,13	0,30	0,46	0,45	0,33	0,21
- Transport	-0,13	-0,30	-0,49	-0,55	-0,61	-0,63
- Huishoudens en diensten	-0,20	-0,42	-0,66	-0,70	-0,72	-0,69

Bijlage C: Gedetailleerde resultaten van de scenario's met vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen

TABEL 47 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 1C
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,05	-0,16	-0,24	-0,24	-0,17	-0,13
- Bruto-investeringen	-0,19	-0,37	-0,48	-0,41	-0,31	-0,23
. Ondernemingen	-0,27	-0,54	-0,72	-0,63	-0,49	-0,41
- Totale binnenlandse vraag	-0,08	-0,18	-0,24	-0,21	-0,15	-0,11
- Uitvoer	-0,02	-0,06	-0,09	-0,09	-0,09	-0,08
- Invoer	-0,09	-0,21	-0,30	-0,30	-0,26	-0,23
- Bbp	-0,02	-0,03	-0,03	-0,01	0,03	0,05
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,26	0,51	0,76	0,75	0,72	0,69
- Gezondheidsindex	0,06	0,12	0,18	0,19	0,19	0,18
- Uitvoer	0,02	0,03	0,05	0,05	0,05	0,05
- Invoer	0,00	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02
- Ruilvoet	0,01	0,02	0,04	0,03	0,03	0,04
- Bbp-deflator	0,18	0,35	0,51	0,50	0,49	0,47
- Reëel uurloon per werknemer	-0,21	-0,39	-0,56	-0,53	-0,51	-0,49
- Loonkost per eenheid product	0,10	0,21	0,32	0,33	0,30	0,27
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,06	-0,11	-0,15	-0,12	-0,09	-0,08
- Verschil in duizendtallen	-2,60	-4,56	-6,06	-4,84	-3,72	-3,22
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,05	-0,12	-0,16	-0,16	-0,13	-0,12
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	0,00	-0,11	-0,18	-0,21	-0,15	-0,12
- Particuliere spaarquote (niveaoverschil)	0,05	0,04	0,05	0,02	0,01	0,01
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,07	-0,14	-0,20	-0,19	-0,17	-0,16
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,19	0,44	0,68	0,71	0,70	0,70
- Verschil in % van het bbp	0,06	0,13	0,20	0,19	0,17	0,16

TABEL 48 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 1C
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,14	-0,33	-0,48	-0,49	-0,40	-0,38
- Energie	-0,51	-1,08	-1,61	-1,67	-1,64	-1,59
- Verwerkende nijverheid	-0,13	-0,25	-0,33	-0,28	-0,22	-0,21
. Intermediaire goederen	-0,08	-0,17	-0,26	-0,26	-0,24	-0,22
. Uitrustingsgoederen	-0,16	-0,29	-0,35	-0,27	-0,23	-0,22
. Consumptiegoederen	-0,14	-0,29	-0,38	-0,31	-0,21	-0,20
- Bouw	-0,19	-0,33	-0,42	-0,34	-0,23	-0,16
- Transport en communicatie	-0,10	-0,17	-0,22	-0,16	-0,13	-0,11
- Handel en horeca	-0,10	-0,21	-0,30	-0,28	-0,22	-0,18
- Krediet en verzekeringen	-0,08	-0,16	-0,24	-0,24	-0,22	-0,19
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,07	-0,07	-0,06	0,01	0,03	0,04
- Overige marktdiensten	-0,15	-0,28	-0,38	-0,34	-0,28	-0,25
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,03	-0,08	-0,15	-0,19	-0,20	-0,21
- Energie	-0,27	-0,71	-1,23	-1,58	-2,11	-2,53
- Verwerkende nijverheid	-0,05	-0,09	-0,11	-0,07	0,02	0,04
. Intermediaire goederen	-0,02	-0,03	-0,05	-0,06	-0,07	-0,08
. Uitrustingsgoederen	-0,04	-0,08	-0,11	-0,10	-0,07	-0,07
. Consumptiegoederen	-0,08	-0,15	-0,16	-0,06	0,14	0,20
- Bouw	-0,18	-0,34	-0,46	-0,40	-0,29	-0,21
- Transport en communicatie	-0,07	-0,14	-0,19	-0,17	-0,16	-0,14
- Handel en horeca	-0,05	-0,10	-0,16	-0,16	-0,16	-0,16
- Krediet en verzekeringen	-0,05	-0,11	-0,17	-0,19	-0,20	-0,19
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,05	-0,05	-0,04	0,02	0,04	0,06
- Overige marktdiensten	-0,14	-0,21	-0,26	-0,17	-0,12	-0,10

TABEL 49 - Budgettaire effecten van variant 1C
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	48	44	57	30	91	131
- Directe belastingen	-555	-1160	-1785	-1842	-1849	-1887
- Indirecte belastingen	599	1190	1811	1830	1896	1968
waarvan accijnzen	557	1104	1670	1673	1714	1769
- Sociale premies	0	5	18	27	30	34
Lopende uitgaven, waarvan	183	398	620	704	779	853
- Overheidsconsumptie	56	141	232	269	284	296
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	47	94	140	141	141	143
- Rentelasten	55	114	172	216	272	329
Saldo van de lopende verrichtingen	-134	-355	-563	-675	-687	-722
Saldo van de kapitaalverrichtingen	4	8	11	11	8	4
Vorderingenoverschot	-130	-347	-552	-664	-679	-717

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 50 - Impact van variant 1C op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,62	-1,25	-1,85	-1,91	-1,90	-1,87
- Industrie	-0,21	-0,35	-0,49	-0,45	-0,54	-0,66
- Transport	-0,56	-1,08	-1,50	-1,41	-1,24	-1,14
- Huishoudens en diensten	-1,05	-2,22	-3,41	-3,65	-3,67	-3,53
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,78	-1,63	-2,50	-2,73	-2,94	-3,05
- Energieproductie	-0,11	-0,41	-0,79	-1,13	-1,53	-1,86
- Industrie	-0,34	-0,55	-0,73	-0,64	-0,69	-0,79
- Transport	-1,28	-2,71	-4,18	-4,58	-4,91	-4,97
- Huishoudens en diensten	-1,45	-2,99	-4,53	-4,78	-4,75	-4,57

TABEL 51 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 2C
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,04	-0,14	-0,20	-0,21	-0,15	-0,12
- Bruto-investeringen	-0,16	-0,32	-0,42	-0,39	-0,33	-0,28
. Ondernemingen	-0,23	-0,46	-0,62	-0,57	-0,50	-0,44
- Totale binnenlandse vraag	-0,07	-0,16	-0,21	-0,19	-0,15	-0,12
- Uitvoer	-0,03	-0,07	-0,10	-0,10	-0,09	-0,08
- Invoer	-0,10	-0,21	-0,30	-0,30	-0,26	-0,23
- Bbp	-0,00	-0,02	-0,01	0,00	0,03	0,05
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,19	0,37	0,55	0,54	0,51	0,47
- Gezondheidsindex	0,06	0,11	0,17	0,17	0,16	0,14
- Uitvoer	0,01	0,02	0,04	0,04	0,04	0,04
- Invoer	-0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01
- Ruilvoet	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
- Bbp-deflator	0,14	0,27	0,39	0,38	0,36	0,33
- Reëel uurloon per werknemer	-0,14	-0,26	-0,37	-0,35	-0,34	-0,32
- Loonkost per eenheid product	0,09	0,18	0,27	0,28	0,25	0,21
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,06	-0,10	-0,13	-0,11	-0,08	-0,07
- Verschil in duizendtallen	-2,21	-4,01	-5,26	-4,38	-3,30	-2,77
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,04	-0,09	-0,12	-0,12	-0,11	-0,09
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,00	-0,11	-0,16	-0,19	-0,15	-0,12
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,03	0,02	0,03	0,01	0,00	-0,00
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,06	-0,13	-0,18	-0,18	-0,17	-0,15
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,19	0,42	0,63	0,65	0,68	0,70
- Verschil in % van het bbp	0,06	0,13	0,19	0,18	0,17	0,16

TABEL 52 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 2C
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,13	-0,27	-0,35	-0,32	-0,25	-0,24
- Energie	-0,36	-0,79	-1,16	-1,21	-1,16	-1,09
- Verwerkende nijverheid	-0,12	-0,23	-0,30	-0,25	-0,21	-0,20
. Intermediaire goederen	-0,07	-0,15	-0,22	-0,22	-0,20	-0,18
. Uitrustingsgoederen	-0,17	-0,31	-0,38	-0,31	-0,28	-0,26
. Consumptiegoederen	-0,14	-0,26	-0,31	-0,24	-0,16	-0,16
- Bouw	-0,15	-0,28	-0,35	-0,30	-0,22	-0,16
- Transport en communicatie	-0,09	-0,17	-0,23	-0,18	-0,15	-0,13
- Handel en horeca	-0,09	-0,20	-0,29	-0,30	-0,25	-0,21
- Krediet en verzekeringen	-0,00	-0,03	-0,05	-0,07	-0,05	-0,02
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,06	-0,08	-0,09	-0,05	-0,04	-0,02
- Overige marktdiensten	-0,13	-0,25	-0,34	-0,31	-0,27	-0,23
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,03	-0,07	-0,11	-0,13	-0,13	-0,13
- Energie	-0,19	-0,52	-0,90	-1,17	-1,56	-1,86
- Verwerkende nijverheid	-0,04	-0,08	-0,07	-0,02	0,08	0,10
. Intermediaire goederen	-0,01	-0,03	-0,04	-0,05	-0,06	-0,07
. Uitrustingsgoederen	-0,04	-0,08	-0,12	-0,11	-0,09	-0,09
. Consumptiegoederen	-0,07	-0,11	-0,07	0,06	0,28	0,34
- Bouw	-0,15	-0,29	-0,38	-0,35	-0,26	-0,19
- Transport en communicatie	-0,07	-0,14	-0,19	-0,18	-0,17	-0,15
- Handel en horeca	-0,04	-0,10	-0,15	-0,17	-0,17	-0,17
- Krediet en verzekeringen	-0,01	-0,04	-0,08	-0,10	-0,10	-0,08
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,05	-0,06	-0,07	-0,03	-0,02	-0,01
- Overige marktdiensten	-0,12	-0,18	-0,22	-0,15	-0,11	-0,08

TABEL 53 - Budgettaire effecten van variant 2C
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	36	19	27	-1	39	58
- Directe belastingen	-480	-995	-1514	-1559	-1562	-1582
- Indirecte belastingen	510	1002	1513	1526	1566	1604
waarvan accijnzen	478	942	1415	1418	1444	1474
- Sociale premies	2	6	17	22	24	24
Lopende uitgaven, waarvan	150	315	484	545	590	632
- Overheidsconsumptie	47	112	181	206	211	210
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	42	82	120	120	114	109
- Rentelasten	42	83	125	160	205	252
Saldo van de lopende verrichtingen	-113	-296	-457	-545	-551	-574
Saldo van de kapitaalverrichtingen	2	5	6	5	4	1
Vorderingenoverschot	-111	-291	-451	-540	-547	-573

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 54 - Impact van variant 2C op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,68	-1,29	-1,85	-1,85	-1,80	-1,75
- Industrie	-0,36	-0,55	-0,70	-0,58	-0,64	-0,75
- Transport	-0,46	-0,90	-1,25	-1,17	-1,02	-0,94
- Huishoudens en diensten	-1,12	-2,27	-3,37	-3,53	-3,45	-3,27
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,81	-1,60	-2,36	-2,47	-2,55	-2,59
- Energieproductie	0,31	0,40	0,44	0,21	0,00	-0,19
- Industrie	-0,64	-0,98	-1,24	-1,02	-1,01	-1,10
- Transport	-1,00	-2,13	-3,29	-3,59	-3,86	-3,91
- Huishoudens en diensten	-1,85	-3,66	-5,35	-5,48	-5,31	-5,07

TABEL 55 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 3C
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,02	-0,02
- Bruto-investeringen	-0,03	-0,06	-0,08	-0,09	-0,10	-0,09
. Ondernemingen	-0,04	-0,08	-0,11	-0,12	-0,13	-0,13
- Totale binnenlandse vraag	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,03	-0,03
- Uitvoer	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,01	-0,01
- Invoer	-0,01	-0,03	-0,05	-0,05	-0,05	-0,04
- Bbp	-0,00	-0,01	-0,01	-0,00	0,00	0,00
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,02	0,04	0,06	0,06	0,06	0,05
- Gezondheidsindex	0,01	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02
- Uitvoer	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01
- Invoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- Ruilvoet	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01
- Bbp-deflator	0,02	0,04	0,05	0,05	0,05	0,04
- Reëel uurloon per werknemer	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04
- Loonkost per eenheid product	0,01	0,03	0,04	0,05	0,04	0,03
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,01
- Verschil in duizendtallen	-0,36	-0,71	-0,93	-0,79	-0,63	-0,56
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,01	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	0,00	-0,02	-0,03	-0,03	-0,02	-0,02
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,00	-0,00
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,03	0,07	0,10	0,11	0,13	0,14
- Verschil in % van het bbp	0,01	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03

TABEL 56 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 3C
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,02	-0,05	-0,06	-0,05	-0,04	-0,04
- Energie	-0,05	-0,11	-0,17	-0,18	-0,17	-0,17
- Verwerkende nijverheid	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,04	-0,04
. Intermediaire goederen	-0,01	-0,02	-0,04	-0,04	-0,03	-0,03
. Uitrustingsgoederen	-0,02	-0,05	-0,06	-0,06	-0,06	-0,05
. Consumptiegoederen	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,03	-0,02
- Bouw	-0,02	-0,05	-0,06	-0,06	-0,05	-0,05
- Transport en communicatie	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,04	-0,03
- Handel en horeca	-0,02	-0,04	-0,05	-0,05	-0,05	-0,04
- Krediet en verzekeringen	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,01	-0,02	-0,03	-0,02	-0,02	-0,02
- Overige marktdiensten	-0,02	-0,04	-0,06	-0,06	-0,05	-0,04
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
- Energie	-0,03	-0,07	-0,13	-0,17	-0,23	-0,28
- Verwerkende nijverheid	-0,01	-0,01	-0,01	0,01	0,02	0,03
. Intermediaire goederen	-0,00	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
. Uitrustingsgoederen	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,00	-0,00
. Consumptiegoederen	-0,01	-0,01	-0,00	0,02	0,07	0,08
- Bouw	-0,02	-0,05	-0,06	-0,06	-0,06	-0,05
- Transport en communicatie	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04	-0,03
- Handel en horeca	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03
- Krediet en verzekeringen	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02	-0,02	-0,01
- Overige marktdiensten	-0,02	-0,03	-0,04	-0,03	-0,02	-0,02

TABEL 57 - Budgettaire effecten van variant 3C
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	1	-8	-10	-12	-10	-12
- Directe belastingen	-77	-160	-246	-252	-257	-265
- Indirecte belastingen	77	152	235	237	244	252
waarvan accijnzen	73	146	224	226	232	239
- Sociale premies	-0	-1	0	2	1	-0
Lopende uitgaven, waarvan	20	42	64	74	82	88
- Overheidsconsumptie	6	14	23	27	27	25
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	6	12	18	18	17	15
- Rentelasten	6	11	16	22	31	40
Saldo van de lopende verrichtingen	-20	-50	-74	-86	-92	-100
Saldo van de kapitaalverrichtingen	0	0	0	0	0	-0
Vorderingenoverschot	-19	-49	-74	-86	-92	-100

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 58 - Impact van variant 3C op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,07	-0,13	-0,19	-0,19	-0,20	-0,20
- Industrie	-0,02	-0,01	0,00	0,01	-0,00	-0,03
- Transport	-0,05	-0,10	-0,14	-0,13	-0,11	-0,10
- Huishoudens en diensten	-0,12	-0,27	-0,41	-0,44	-0,44	-0,42
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,10	-0,21	-0,32	-0,34	-0,37	-0,39
- Energieproductie	-0,02	-0,06	-0,12	-0,16	-0,22	-0,28
- Industrie	-0,06	-0,08	-0,08	-0,05	-0,05	-0,06
- Transport	-0,13	-0,30	-0,48	-0,55	-0,61	-0,63
- Huishoudens en diensten	-0,19	-0,40	-0,61	-0,64	-0,64	-0,61

TABEL 59 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 4C
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,01	-0,04	-0,07	-0,07	-0,04	-0,03
- Bruto-investeringen	-0,05	-0,10	-0,14	-0,11	-0,06	-0,03
. Ondernemingen	-0,08	-0,16	-0,22	-0,18	-0,12	-0,09
- Totale binnenlandse vraag	-0,02	-0,05	-0,07	-0,06	-0,03	-0,02
- Uitvoer	-0,01	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,02
- Invoer	-0,02	-0,05	-0,08	-0,08	-0,06	-0,05
- Bbp	-0,00	-0,01	-0,01	-0,00	0,01	0,01
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,10	0,19	0,28	0,27	0,26	0,25
- Gezondheidsindex	0,02	0,05	0,08	0,08	0,08	0,08
- Uitvoer	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02
- Invoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
- Ruilvoet	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
- Bbp-deflator	0,06	0,13	0,19	0,18	0,18	0,17
- Reëel uurloon per werknemer	-0,07	-0,14	-0,19	-0,18	-0,17	-0,16
- Loonkost per eenheid product	0,03	0,07	0,11	0,11	0,11	0,10
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,02	-0,03	-0,05	-0,04	-0,03	-0,03
- Verschil in duizendtallen	-0,77	-1,37	-1,87	-1,52	-1,26	-1,13
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,03	-0,03
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	0,01	-0,02	-0,04	-0,05	-0,03	-0,02
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,02	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04	-0,03
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,05	0,12	0,19	0,19	0,16	0,15
- Verschil in % van het bbp	0,02	0,04	0,05	0,05	0,04	0,03

TABEL 60 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 4C
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,05	-0,11	-0,15	-0,14	-0,12	-0,11
- Energie	-0,17	-0,37	-0,58	-0,62	-0,63	-0,62
- Verwerkende nijverheid	-0,03	-0,06	-0,08	-0,07	-0,06	-0,05
. Intermediaire goederen	-0,02	-0,05	-0,07	-0,07	-0,07	-0,06
. Uitrustingsgoederen	-0,04	-0,07	-0,09	-0,07	-0,05	-0,05
. Consumptiegoederen	-0,03	-0,07	-0,09	-0,08	-0,05	-0,05
- Bouw	-0,06	-0,10	-0,13	-0,10	-0,06	-0,03
- Transport en communicatie	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,03	-0,02
- Handel en horeca	-0,03	-0,07	-0,09	-0,08	-0,06	-0,05
- Krediet en verzekeringen	-0,02	-0,04	-0,06	-0,05	-0,04	-0,03
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,02	-0,01	-0,00	0,03	0,03	0,04
- Overige marktdiensten	-0,04	-0,08	-0,11	-0,10	-0,08	-0,07
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,01	-0,03	-0,05	-0,06	-0,06	-0,06
- Energie	-0,09	-0,24	-0,43	-0,57	-0,77	-0,93
- Verwerkende nijverheid	-0,01	-0,03	-0,04	-0,03	-0,02	-0,02
. Intermediaire goederen	-0,00	-0,01	-0,02	-0,02	-0,03	-0,03
. Uitrustingsgoederen	-0,01	-0,02	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04
. Consumptiegoederen	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,00	0,00
- Bouw	-0,06	-0,11	-0,15	-0,12	-0,08	-0,05
- Transport en communicatie	-0,02	-0,04	-0,06	-0,06	-0,05	-0,05
- Handel en horeca	-0,02	-0,03	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
- Krediet en verzekeringen	-0,02	-0,03	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,01	-0,01	0,00	0,02	0,03	0,03
- Overige marktdiensten	-0,04	-0,07	-0,08	-0,05	-0,04	-0,03

TABEL 61 - Budgettaire effecten van variant 4C
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	35	50	68	59	81	98
- Directe belastingen	-141	-303	-472	-493	-492	-496
- Indirecte belastingen	171	342	520	528	547	566
waarvan accijnzen	151	302	459	462	473	485
- Sociale premies	3	8	15	19	20	22
Lopende uitgaven, waarvan	67	147	229	258	283	307
- Overheidsconsumptie	22	54	89	103	109	115
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	17	35	54	55	57	59
- Rentelasten	19	40	59	72	88	103
Saldo van de lopende verrichtingen	-32	-97	-161	-199	-202	-209
Saldo van de kapitaalverrichtingen	2	3	5	4	3	2
Vorderingenoverschot	-31	-94	-157	-195	-199	-207

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 62 - Impact van variant 4C op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,25	-0,52	-0,79	-0,83	-0,83	-0,81
- Industrie	-0,02	-0,01	0,00	0,02	0,01	-0,00
- Transport	-0,11	-0,21	-0,31	-0,29	-0,25	-0,22
- Huishoudens en diensten	-0,57	-1,22	-1,89	-2,02	-2,04	-1,99
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,22	-0,47	-0,73	-0,79	-0,84	-0,85
- Energieproductie	-0,00	-0,08	-0,18	-0,31	-0,45	-0,55
- Industrie	-0,05	-0,06	-0,06	-0,03	-0,02	-0,03
- Transport	-0,09	-0,19	-0,29	-0,32	-0,32	-0,30
- Huishoudens en diensten	-0,72	-1,50	-2,32	-2,46	-2,49	-2,43

Bijlage D: Gedetailleerde resultaten van de scenario's zonder vrijstelling en met compensatie via de directe belastingen

TABEL 63 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 1D
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,06	-0,17	-0,26	-0,26	-0,19	-0,15
- Bruto-investeringen	-0,22	-0,45	-0,64	-0,62	-0,58	-0,49
. Ondernemingen	-0,32	-0,66	-0,95	-0,92	-0,87	-0,77
- Totale binnenlandse vraag	-0,09	-0,20	-0,29	-0,28	-0,22	-0,18
- Uitvoer	-0,03	-0,07	-0,11	-0,12	-0,11	-0,10
- Invoer	-0,10	-0,23	-0,35	-0,37	-0,35	-0,31
- Bbp	-0,02	-0,04	-0,05	-0,03	0,02	0,04
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,27	0,52	0,77	0,77	0,74	0,70
- Gezondheidsindex	0,06	0,13	0,20	0,21	0,21	0,19
- Uitvoer	0,03	0,05	0,08	0,08	0,07	0,07
- Invoer	0,00	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02
- Ruilvoet	0,02	0,04	0,06	0,06	0,05	0,05
- Bbp-deflator	0,19	0,38	0,55	0,55	0,53	0,50
- Reëel uurloon per werknemer	-0,21	-0,39	-0,56	-0,52	-0,50	-0,48
- Loonkost per eenheid product	0,11	0,24	0,36	0,36	0,33	0,27
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,07	-0,13	-0,17	-0,14	-0,11	-0,10
- Verschil in duizendtallen	-2,89	-5,10	-6,92	-5,73	-4,65	-4,32
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,06	-0,13	-0,18	-0,18	-0,14	-0,11
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,01	-0,12	-0,20	-0,24	-0,17	-0,14
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,04	0,04	0,05	0,02	0,01	0,00
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,08	-0,15	-0,22	-0,21	-0,19	-0,17
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,23	0,53	0,83	0,89	0,96	0,98
- Verschil in % van het bbp	0,07	0,16	0,24	0,25	0,24	0,23

TABEL 64 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 1D
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,17	-0,38	-0,55	-0,56	-0,46	-0,43
- Energie	-0,52	-1,10	-1,64	-1,71	-1,70	-1,66
- Verwerkende nijverheid	-0,14	-0,29	-0,40	-0,36	-0,30	-0,28
. Intermediaire goederen	-0,10	-0,21	-0,32	-0,33	-0,31	-0,29
. Uitrustingsgoederen	-0,19	-0,35	-0,46	-0,39	-0,37	-0,33
. Consumptiegoederen	-0,16	-0,33	-0,43	-0,37	-0,25	-0,22
- Bouw	-0,20	-0,36	-0,48	-0,40	-0,28	-0,20
- Transport en communicatie	-0,11	-0,20	-0,27	-0,21	-0,17	-0,14
- Handel en horeca	-0,11	-0,23	-0,34	-0,32	-0,26	-0,22
- Krediet en verzekeringen	-0,09	-0,18	-0,27	-0,27	-0,25	-0,22
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,08	-0,09	-0,10	-0,03	-0,00	0,01
- Overige marktdiensten	-0,17	-0,31	-0,42	-0,38	-0,31	-0,27
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,03	-0,10	-0,17	-0,21	-0,23	-0,24
- Energie	-0,27	-0,70	-1,18	-1,49	-1,92	-2,27
- Verwerkende nijverheid	-0,05	-0,10	-0,12	-0,08	-0,01	-0,03
. Intermediaire goederen	-0,01	-0,01	-0,01	-0,00	-0,04	-0,13
. Uitrustingsgoederen	-0,04	-0,10	-0,15	-0,15	-0,15	-0,14
. Consumptiegoederen	-0,09	-0,17	-0,20	-0,10	0,08	0,11
- Bouw	-0,20	-0,37	-0,51	-0,45	-0,34	-0,25
- Transport en communicatie	-0,08	-0,16	-0,23	-0,21	-0,19	-0,18
- Handel en horeca	-0,06	-0,12	-0,18	-0,19	-0,19	-0,19
- Krediet en verzekeringen	-0,05	-0,12	-0,19	-0,21	-0,23	-0,22
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,06	-0,07	-0,07	-0,01	0,02	0,03
- Overige marktdiensten	-0,15	-0,23	-0,29	-0,19	-0,14	-0,11

TABEL 65 - Budgettaire effecten van variant 1D
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	42	32	39	13	77	111
- Directe belastingen	-605	-1264	-1944	-2000	-2008	-2045
- Indirecte belastingen	644	1283	1953	1973	2041	2113
waarvan accijnzen	603	1197	1813	1816	1859	1914
- Sociale premies	-1	4	16	25	27	25
Lopende uitgaven, waarvan	188	415	653	743	826	903
- Overheidsconsumptie	59	147	243	282	298	307
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	50	102	154	156	156	158
- Rentelasten	53	114	176	222	285	350
Saldo van de lopende verrichtingen	-145	-383	-614	-730	-749	-793
Saldo van de kapitaalverrichtingen	4	8	11	10	8	4
Vorderingenoverschot	-141	-375	-602	-719	-741	-789

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 66 - Impact van variant 1D op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,64	-1,29	-1,92	-2,01	-2,09	-2,14
- Industrie	-0,23	-0,41	-0,61	-0,66	-1,00	-1,34
- Transport	-0,57	-1,08	-1,49	-1,39	-1,21	-1,12
- Huishoudens en diensten	-1,07	-2,26	-3,47	-3,74	-3,76	-3,63
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,76	-1,62	-2,53	-2,84	-3,21	-3,45
- Energieproductie	-0,06	-0,37	-0,80	-1,28	-1,93	-2,51
- Industrie	-0,27	-0,48	-0,73	-0,80	-1,20	-1,62
- Transport	-1,28	-2,72	-4,18	-4,59	-4,93	-4,99
- Huishoudens en diensten	-1,48	-3,05	-4,62	-4,89	-4,89	-4,71

TABEL 67 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 2D
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,05	-0,15	-0,22	-0,23	-0,17	-0,14
- Bruto-investeringen	-0,19	-0,39	-0,57	-0,57	-0,56	-0,49
. Ondernemingen	-0,27	-0,57	-0,83	-0,84	-0,83	-0,74
- Totale binnenlandse vraag	-0,08	-0,18	-0,26	-0,25	-0,22	-0,18
- Uitvoer	-0,03	-0,08	-0,13	-0,14	-0,13	-0,11
- Invoer	-0,11	-0,24	-0,36	-0,37	-0,35	-0,31
- Bbp	-0,01	-0,03	-0,03	-0,02	0,01	0,04
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,20	0,39	0,58	0,57	0,54	0,50
- Gezondheidsindex	0,06	0,13	0,20	0,20	0,20	0,17
- Uitvoer	0,02	0,04	0,06	0,07	0,06	0,06
- Invoer	-0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01
- Ruilvoet	0,02	0,04	0,06	0,06	0,05	0,05
- Bbp-deflator	0,16	0,30	0,44	0,44	0,42	0,38
- Reëel uurloon per werknemer	-0,14	-0,26	-0,37	-0,35	-0,33	-0,32
- Loonkost per eenheid product	0,10	0,21	0,32	0,33	0,30	0,25
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,06	-0,11	-0,15	-0,13	-0,10	-0,09
- Verschil in duizendtallen	-2,50	-4,49	-6,18	-5,36	-4,34	-3,95
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,04	-0,10	-0,14	-0,14	-0,11	-0,09
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,02	-0,11	-0,19	-0,22	-0,17	-0,14
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,03	0,03	0,03	0,01	0,00	-0,01
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,07	-0,14	-0,20	-0,20	-0,18	-0,16
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,23	0,50	0,78	0,83	0,91	0,93
- Verschil in % van het bbp	0,07	0,16	0,23	0,24	0,24	0,22

TABEL 68 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 2D
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,17	-0,34	-0,47	-0,45	-0,37	-0,34
- Energie	-0,36	-0,80	-1,19	-1,26	-1,21	-1,16
- Verwerkende nijverheid	-0,14	-0,27	-0,37	-0,34	-0,29	-0,27
. Intermediaire goederen	-0,08	-0,18	-0,28	-0,29	-0,27	-0,25
. Uitrustingsgoederen	-0,19	-0,36	-0,48	-0,43	-0,40	-0,36
. Consumptiegoederen	-0,16	-0,29	-0,38	-0,32	-0,23	-0,22
- Bouw	-0,17	-0,30	-0,41	-0,35	-0,25	-0,18
- Transport en communicatie	-0,11	-0,20	-0,27	-0,24	-0,20	-0,17
- Handel en horeca	-0,10	-0,22	-0,33	-0,35	-0,30	-0,26
- Krediet en verzekeringen	-0,01	-0,04	-0,07	-0,10	-0,09	-0,06
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,07	-0,10	-0,12	-0,08	-0,06	-0,05
- Overige marktdiensten	-0,14	-0,27	-0,38	-0,36	-0,30	-0,26
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,03	-0,09	-0,15	-0,18	-0,18	-0,19
- Energie	-0,18	-0,46	-0,77	-0,94	-1,09	-1,22
- Verwerkende nijverheid	-0,05	-0,08	-0,09	-0,04	0,03	0,02
. Intermediaire goederen	-0,01	-0,01	-0,00	0,00	-0,02	-0,11
. Uitrustingsgoederen	-0,05	-0,10	-0,15	-0,16	-0,16	-0,16
. Consumptiegoederen	-0,08	-0,13	-0,12	-0,01	0,20	0,22
- Bouw	-0,16	-0,31	-0,44	-0,40	-0,30	-0,23
- Transport en communicatie	-0,08	-0,16	-0,23	-0,22	-0,21	-0,19
- Handel en horeca	-0,05	-0,11	-0,18	-0,20	-0,21	-0,21
- Krediet en verzekeringen	-0,02	-0,05	-0,10	-0,13	-0,13	-0,12
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,06	-0,08	-0,10	-0,06	-0,05	-0,03
- Overige marktdiensten	-0,13	-0,20	-0,26	-0,18	-0,13	-0,10

TABEL 69 - Budgettaire effecten van variant 2D
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	33	23	25	5	55	75
- Directe belastingen	-525	-1085	-1652	-1696	-1695	-1710
- Indirecte belastingen	553	1092	1645	1661	1704	1741
waarvan accijnzen	521	1029	1545	1550	1576	1603
- Sociale premies	2	8	21	29	33	31
Lopende uitgaven, waarvan	156	341	533	604	663	709
- Overheidsconsumptie	50	122	198	229	239	238
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	46	93	140	143	141	137
- Rentelasten	40	86	133	168	217	268
Saldo van de lopende verrichtingen	-123	-318	-508	-600	-608	-634
Saldo van de kapitaalverrichtingen	2	4	6	5	4	1
Vorderingenoverschot	-120	-314	-502	-594	-604	-633

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 70 - Impact van variant 2D op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,71	-1,34	-1,92	-1,93	-1,97	-2,00
- Industrie	-0,43	-0,60	-0,76	-0,64	-0,92	-1,25
- Transport	-0,46	-0,89	-1,24	-1,15	-0,99	-0,91
- Huishoudens en diensten	-1,15	-2,35	-3,51	-3,71	-3,67	-3,50
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,78	-1,54	-2,30	-2,46	-2,70	-2,89
- Energieproductie	0,40	0,47	0,44	0,02	-0,45	-0,86
- Industrie	-0,56	-0,71	-0,83	-0,57	-0,86	-1,27
- Transport	-1,00	-2,13	-3,29	-3,60	-3,87	-3,92
- Huishoudens en diensten	-1,89	-3,77	-5,56	-5,74	-5,64	-5,41

TABEL 71 - Voornaamste macro-economische resultaten van variant 3D
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
VRAAG EN PRODUCTIE (constante prijzen)						
- Particuliere consumptie	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,03	-0,03
- Bruto-investeringen	-0,04	-0,09	-0,13	-0,15	-0,18	-0,17
. Ondernemingen	-0,05	-0,12	-0,19	-0,22	-0,25	-0,24
- Totale binnenlandse vraag	-0,01	-0,04	-0,05	-0,06	-0,06	-0,06
- Uitvoer	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,02
- Invoer	-0,02	-0,04	-0,07	-0,07	-0,08	-0,07
- Bbp	-0,00	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	0,00
PRIJZEN EN KOSTEN						
- Particuliere consumptie	0,02	0,05	0,07	0,07	0,07	0,06
- Gezondheidsindex	0,01	0,02	0,03	0,04	0,03	0,03
- Uitvoer	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01
- Invoer	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- Ruilvoet	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
- Bbp-deflator	0,02	0,05	0,07	0,07	0,06	0,06
- Reëel uurloon per werknemer	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,03	-0,03
- Loonkost per eenheid product	0,02	0,04	0,06	0,06	0,05	0,04
WERKGELEGENHEID						
- Procentueel verschil	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03
- Verschil in duizendtallen	-0,47	-0,94	-1,30	-1,19	-1,07	-1,06
- Productiviteit per uur (marktsector)	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,02	-0,01
INKOMENS						
- Reëel beschikbaar inkomen van de particulieren	-0,00	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04	-0,03
- Particuliere spaarquote (niveauverschil)	0,00	0,00	0,00	-0,00	-0,00	-0,00
- Bruto-exploitatieoverschot van de ondernemingen (verschil in % van het bbp)	-0,01	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04	-0,03
SALDO VAN DE LOPENDE VERRICHTINGEN MET HET BUITENLAND						
- Verschil in miljard euro	0,04	0,09	0,15	0,17	0,21	0,23
- Verschil in % van het bbp	0,01	0,03	0,05	0,05	0,06	0,06

TABEL 72 - Voornaamste sectorale resultaten van variant 3D
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
PRODUCTIE						
- Landbouw	-0,03	-0,07	-0,10	-0,09	-0,08	-0,07
- Energie	-0,05	-0,13	-0,19	-0,21	-0,21	-0,21
- Verwerkende nijverheid	-0,02	-0,05	-0,07	-0,07	-0,07	-0,06
. Intermediaire goederen	-0,02	-0,04	-0,06	-0,06	-0,06	-0,05
. Uitrustingsgoederen	-0,03	-0,07	-0,10	-0,10	-0,10	-0,09
. Consumptiegoederen	-0,03	-0,06	-0,08	-0,07	-0,05	-0,04
- Bouw	-0,03	-0,06	-0,08	-0,08	-0,07	-0,05
- Transport en communicatie	-0,02	-0,05	-0,07	-0,06	-0,06	-0,05
- Handel en horeca	-0,02	-0,05	-0,07	-0,07	-0,06	-0,06
- Krediet en verzekeringen	-0,01	-0,02	-0,03	-0,04	-0,04	-0,03
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,02	-0,03	-0,04	-0,04	-0,03	-0,03
- Overige marktdiensten	-0,03	-0,05	-0,07	-0,07	-0,06	-0,05
WERKGELEGENHEID						
- Landbouw	-0,01	-0,02	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04
- Energie	-0,02	-0,06	-0,10	-0,11	-0,10	-0,10
- Verwerkende nijverheid	-0,01	-0,02	-0,02	-0,01	0,00	-0,01
. Intermediaire goederen	-0,00	-0,00	-0,00	0,00	-0,01	-0,03
. Uitrustingsgoederen	-0,01	-0,01	-0,02	-0,02	-0,03	-0,03
. Consumptiegoederen	-0,01	-0,02	-0,02	-0,00	0,03	0,02
- Bouw	-0,03	-0,06	-0,08	-0,08	-0,07	-0,06
- Transport en communicatie	-0,02	-0,03	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
- Handel en horeca	-0,01	-0,02	-0,04	-0,04	-0,05	-0,05
- Krediet en verzekeringen	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,04	-0,03
- Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening	-0,01	-0,02	-0,03	-0,03	-0,03	-0,02
- Overige marktdiensten	-0,02	-0,04	-0,05	-0,04	-0,03	-0,02

TABEL 73 - Budgettaire effecten van variant 3D
(verschillen in miljoen euro t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Lopende ontvangsten, waarvan	-0	-10	-13	-15	-12	-14
- Directe belastingen	-93	-194	-298	-305	-311	-319
- Indirecte belastingen	93	183	283	286	295	304
waarvan accijnzen	89	178	272	275	282	290
- Sociale premies	-0	-1	1	2	2	-1
Lopende uitgaven, waarvan	24	51	81	94	104	110
- Overheidsconsumptie	7	17	29	34	35	33
- Overdrachten aan de huishoudens ^a	8	16	25	26	26	24
- Rentelasten	6	12	18	25	34	44
Saldo van de lopende verrichtingen	-24	-61	-94	-109	-115	-124
Saldo van de kapitaalverrichtingen	0	0	-0	0	0	-0
Vorderingenoverschot	-24	-61	-94	-109	-115	-125

a. excl. overdrachten in natura.

TABEL 74 - Impact van variant 3D op het energieverbruik en op de uitstoot van CO₂
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie)

	2003	2004	2005	2006	2008	2010
Energie-eindverbruik						
- Totaal	-0,04	-0,08	-0,13	-0,14	-0,18	-0,21
- Industrie	0,06	0,15	0,23	0,21	0,10	-0,01
- Transport	-0,05	-0,10	-0,14	-0,13	-0,10	-0,09
- Huishoudens en diensten	-0,13	-0,29	-0,46	-0,50	-0,51	-0,49
CO ₂ -uitstoot						
- Totaal	-0,07	-0,15	-0,25	-0,30	-0,40	-0,47
- Energieproductie	-0,08	-0,21	-0,37	-0,48	-0,64	-0,78
- Industrie	0,13	0,30	0,46	0,46	0,34	0,22
- Transport	-0,13	-0,30	-0,48	-0,55	-0,61	-0,63
- Huishoudens en diensten	-0,20	-0,43	-0,67	-0,72	-0,73	-0,71

Bijlage E: Voornaamste resultaten van de scenario's gegroepeerd per modaliteit

TABEL 75 - Modaliteit 1: gelijkschakeling aan de gemiddelde indirecte belastingen in de buurlanden (varianten 1A, 1B, 1C en 1D)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	Compensatie via de sociale bijdragen, met vrijstelling (variant 1A)		Compensatie via de sociale bijdragen, zonder vrijstelling (variant 1B)		Compensatie via de directe belastingen, met vrijstelling (variant 1C)		Compensatie via de directe belastingen, zonder vrijstelling (variant 1D)	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010
	Bbp	0,01	0,06	0,00	0,08	-0,03	0,05	-0,05
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	2,13	6,15	1,69	6,08	-6,06	-3,22	-6,92	-4,32
Consumptieprijsen	0,62	0,55	0,62	0,55	0,76	0,69	0,77	0,70
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-0,22	-0,16	-0,23	-0,16	-0,18	-0,12	-0,20	-0,14
Vorderingenoverschot overheid (miljoen euro)	49	154	34	153	-552	-717	-602	-789
Energie-eindverbruik	-1,92	-1,98	-1,98	-2,26	-1,85	-1,87	-1,92	-2,14
CO ₂ -uitstoot	-2,52	-3,06	-2,54	-3,47	-2,50	-3,05	-2,53	-3,45

TABEL 76 - Modaliteit 2: gelijkschakeling aan de gemiddelde prijzen in de buurlanden (varianten 2A, 2B, 2C en 2D)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	Compensatie via de sociale bijdragen, met vrijstelling (variant 2A)		Compensatie via de sociale bijdragen, zonder vrijstelling (variant 2B)		Compensatie via de directe belastingen, met vrijstelling (variant 2C)		Compensatie via de directe belastingen, zonder vrijstelling (variant 2D)	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010
	Bbp	0,04	0,08	0,03	0,08	-0,01	0,05	-0,03
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	3,20	7,09	2,72	6,77	-5,26	-2,77	-6,18	-3,95
Consumptieprijsen	0,42	0,34	0,44	0,37	0,55	0,47	0,58	0,50
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-0,15	-0,09	-0,16	-0,10	-0,16	-0,12	-0,19	-0,14
Vorderingenoverschot overheid (miljoen euro)	76	201	63	204	-451	-573	-502	-633
Energie-eindverbruik	-1,90	-1,84	-1,97	-2,10	-1,85	-1,75	-1,92	-2,00
CO ₂ -uitstoot	-2,36	-2,59	-2,30	-2,89	-2,36	-2,59	-2,30	-2,89

TABEL 77 - Modaliteit 3: Europese richtlijn m.b.t. een energieheffing (varianten 3A, 3B, 3C en 3D)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

	Compensatie via de sociale bijdragen, met vrijstelling (variant 3A)		Compensatie via de sociale bijdragen, zonder vrijstelling (variant 3B)		Compensatie via de directe belastingen, met vrijstelling (variant 3C)		Compensatie via de directe belastingen, zonder vrijstelling (variant 3D)	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Bbp	0,01	0,01	0,00	0,01	-0,01	0,00	-0,01	0,00
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	0,70	1,38	0,62	1,31	-0,93	-0,56	-1,30	-1,06
Consumptieprijsen	0,04	0,03	0,05	0,03	0,06	0,05	0,07	0,06
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-0,02	-0,01	-0,02	-0,01	-0,03	-0,02	-0,04	-0,03
Vorderingenoverschot overheid (miljoen euro)	15	37	12	38	-74	-100	-94	-125
Energie-eindverbruik	-0,20	-0,21	-0,13	-0,23	-0,19	-0,20	-0,13	-0,21
CO ₂ -uitstoot	-0,31	-0,39	-0,24	-0,47	-0,32	-0,39	-0,25	-0,47

TABEL 78 - Modaliteit 4: verdrievoudiging van de huidige energiebijdrage (varianten 4A en 4C)
(verschillen in % t.o.v. de basissimulatie, tenzij anders vermeld)

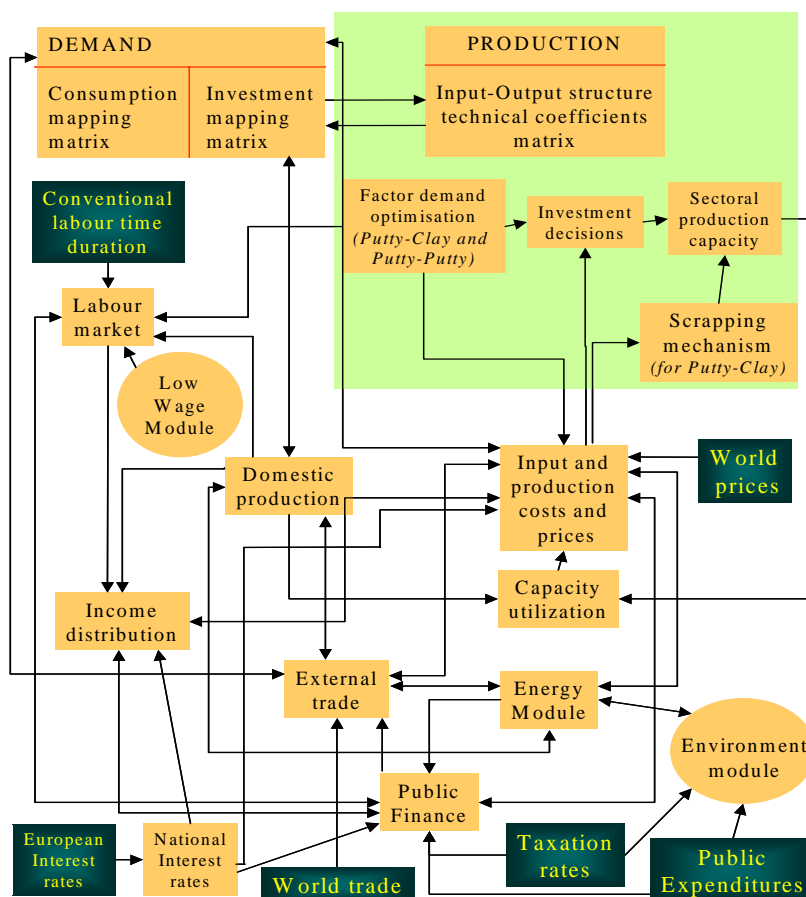
	Compensatie via de sociale bijdragen, met vrijstelling (variant 4A)		Compensatie via de sociale bijdragen, zonder vrijstelling		Compensatie via de directe belastingen, met vrijstelling (variant 4C)		Compensatie via de directe belastingen, zonder vrijstelling	
	2005	2010			2005	2010		
Bbp	-0,01	0,01	-	-	-0,01	0,01	-	-
Werkgelegenheid (in duizendtallen)	-0,52	0,41	-	-	-1,87	-1,13	-	-
Consumptieprijsen	0,25	0,22	-	-	0,28	0,25	-	-
Reëel beschikbaar inkomen particulieren	-0,07	-0,06	-	-	-0,04	-0,02	-	-
Vorderingenoverschot overheid (miljoen euro)	-4	4	-	-	-157	-207	-	-
Energie-eindverbruik	-0,81	-0,84	-	-	-0,79	-0,81	-	-
CO ₂ -uitstoot	-0,74	-0,86	-	-	-0,73	-0,85	-	-

Bijlage F: Kenmerken van het HERMES-model

De in deze studie voorgestelde simulaties werden berekend op basis van het macro-sectorale HERMES-model. Ook al is er geen absolute garantie mogelijk over de accuraatheid van een kwantitatief model, noch over de plausibiliteit van modeluitkomsten, toch biedt modelgebruik een belangrijk voordeel. Het formaliseert namelijk verbanden tussen economische variabelen die uit de economische theorie zijn afgeleid op basis van empirisch (econometrisch) geschatte gedragsvergelijkingen. Het actualiseren van die verbanden (herschattingen) vormt een continu proces. Op die manier biedt een modelbenadering een coherentie met de in het verleden vastgestelde verbanden.

Figuur 3 geeft een algemeen overzicht van het HERMES-model aan de hand van een stroomdiagram. HERMES is een hoofdzakelijk vraagbepaald middellangetermijnmodel. Niettemin spelen ook aanbodaspecten een belangrijke rol. Zo wordt de activiteit van de bedrijfstakken vooral door de vraagzijde bepaald, maar bij de vraag naar productiefactoren worden ook neoklassieke aanbonelementen toegevoegd om de marginale technische coëfficiënten, de productiecapaciteiten en de investeringen te bepalen. Ook bij de uitvoeractiviteit spelen aanboneffecten een rol.

FIGUUR 3 - Een stroomdiagram van het HERMES-model

De huidige modelversie bestaat uit ongeveer 3600 vergelijkingen en 600 exogene variabelen. De omvang van het model heeft enerzijds te maken met de graad van desaggregatie in uiteenlopende domeinen (zie tabel 79) en anderzijds met de aanwezigheid van niet-econometrische vergelijkingen (identiteiten, technische vergelijkingen en tussendefinities) in het model. Het model bevat ongeveer 450 regressievergelijkingen.

TABEL 79 - Belangrijkste kenmerken van het HERMES-model

<p>Algemene kenmerken</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3600 vergelijkingen - 600 exogenen - 4 productiefactoren: arbeid, kapitaal, energie en overige intermediaire inputs - 11 bedrijfstakken in de privé-sector - 15 hoofdcategorieën inzake particuliere consumptie, 22 in totaal - 8 energieproducten 	
<p>Bedrijfstakken in de privé-sector</p> <ul style="list-style-type: none"> Landbouw Energie Intermediaire goederen Uitrustingsgoederen Consumptiegoederen Bouw Transport en communicatie Handel en horeca Krediet en verzekeringen Gezondheidszorg en maatsch. dienstverlening Overige marktdiensten 	<p>Consumptie categorieën</p> <ul style="list-style-type: none"> Voedingsmiddelen Alcoholvrije dranken Alcoholhoudende dranken Tabak Kleding en schoeisel Huur Steenkool Verwarming Petroleumproducten Gas Verlichting Huishoudelijke hulp Meubelen, huish. apparaten en onderhoud Aankoop van voertuigen Uitgaven i.v.m. Benzine het gebruik van Diesel voertuigen Overige Vervoersdiensten Verkeer Genees-, heerk. en aanverwante zorgen Ontspanning en ontwikkeling Overige goederen en diensten Bestedingen v.d. gezinnen in het buitenland
<p>Energieproducten en milieu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Steenkool - Cokes - Ruwe olie - Petroleumproducten - Aardgas - Afgeleide gassen - Elektriciteit - Hernieuwbare energiebronnen - Uitstoot van CO₂, CH₄ en N₂O 	<p>Sectoren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huishoudens - IZW's t.b.v. huishoudens - Vennootschappen <ul style="list-style-type: none"> .Niet-financiële vennootschappen .Financiële instellingen - Overheid <ul style="list-style-type: none"> .Federale overheid .Gemeenschappen en gewesten .Lagere overheid .Sociale-verzekeringsinstellingen - Buitenland